

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

קנאה חיובית היא אכפתיות.
צריך להיות אכפתי לכל הקנינים של ה', לא להיות אדיש
למה שקורה במציאות.
לא כדאי לבזוז את הזמן בקריאת חדשות, אבל צריך להיות
מעודכן ואכפתי, להיות שותף ועם לב חם למה שקורה.
הקנאה מניעה עבודה שתכליתה להתאים את המציאות החיצונית
לאמת הפנימית בה אנחנו מאמינים.
[מתוך השיעור "קנה שמים וארץ"]

וירא תשפ"ד

זירא ה'תשפ"ד

ידיעת השבת 24
אהבת שלום
חול ושבת – בחירה וידיעה

הסיפור החסידי 26
"ואחר תעבורו"
המהרי"ד מבעלזא

מענות ותשובות 28
תשובות הרב לשואלים
חוסר תפקוד בעקבות המצב
ושלשה חלקים בפתרון בעיות

פְּאָדוּר לְיִצְחָק 29
אַהֲבָה רַבָּה
רְזִי יִלְמֵד אוֹתֵנּוּ אִיךָ מְנִיעִים לְאַהֲבַת ה'
וְמָה הַהֶבְדֵּל בֵּין בְּקִשָּׁה לְדְרִישָׁה

לפעול בדיבור 04
נקודה מעובדת
הדרך לפעול היום במציאות –
גילוי האמונה

"קנה שמים וארץ" 05
לקנות מן הנעלם את כל העולם
דמותו של אברהם אבינו, גילוי אחדות
אלקית בעוה"ז ועבודה אקטואלית

"ושביה בצדקה" 16
שיעור במסכת בבא בתרא
מצוות צדקה, המהפכה הרביעית
ופדיון שבויים

"שלשה אנשים" 21
אבן עזרא
מלאכים כבני אדם

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל, **בחזית ובערף**, ובכללם לקוראינו היקרים. לפניכם גליון **נפלאות** לשבת **פרשת וירא**, מלא בכל טוב, עם התבוננויות ועבודה ברוח הזמן. **השבוע בגליון:**

שני שיעורים מהשבוע החולף מובאים כאן בגליון – **האחד שיעור על סוד הקנין**, מליל שבת לך לך, ומשנהו, **שיעור במסכת בבא בתרא** מהנחת תפילין לנכד הרב ביום שלישי. **השיעור הראשון** מלמד על **הסגולה היהודית המיוחדת, לפעול בעולם בדרך של העלם וגילוי** – בכח של **גילוי דעת תורה**, של **דיבורי אמונה והצהרות אמת** – ומכוון אותנו **כיצד עלינו לפעול היום**, לקראת **ביאת משיח צדקנו**.

השיעור השני עוסק **בסוגית הצדקה בבבא בתרא** וחושף גם מתוכה את **סוד המהפכה הרביעית** – **השפעה על האומות דרך גיור מלכיהם**. לימוד השיעור הזה נותן **כח לפדיון שבויים**, "ושביה בצדקה", ולמאבק **כנגד רשעות פרס-איראן** – שני דברים שנחוצים לנו היום מאד.

שימו לב להקדשת הגליון לזכות **אבינתן בן דיצה תרצה**, ממשפחת 'גל עיני' הרחבה, בתפלה לשחרורו מהרה, בריא ושלם, עם כל שאר החטופים. ושוב נסיים בתפילה **לשלום כל המחרפים נפשם בשמירה על עם ישראל וארץ הקודש**, **השבויים, הפצועים וכל המסייעים** – שישובו כולם לביתם בשלום בבריאות גוף ונפש בקרוב ממש.

סדר הלימוד לשבוע פרשת חיי-שרה הבעל"ט: נ"ך יומי – שמואל א' פרקים י"ב; **משנה** – כתובות פרק י"א.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

עולי בבל היו מצומצמים, לפי התפשטות הכיבוש או החזקה, הרי הארץ לה נזכה בביאה השלישית – באופן של העלם וגילוי, בבת־אחת – היא בגבולות ההבטחה הרחבים שהובטחו לאברהם אבינו.

על ירושת הארץ באופן הזה נאמר "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" – ה' איננו מגלה את כח מעשיו לגוים עצמם, שאינם מסוגלים לגילוי האמת האלוקית, אלא "לעמו" בלבד, אך כאשר כאשר אנחנו מתעצמים עם אמונתנו ומצליחים לבטא אותה כלפי חוץ הגוים מתבטלים בפניה. כשאנחנו פועלים לפי טבענו היהודים, כמשפיעים את אמונתו לעולם כולו, הגוים פועלים לפי טבעם האמתי, ומקבלים מאתנו את האמת הזו.

זהו האופן בו עלינו לפעול היום בעולם: עלינו "לפקוח את העינים" קודם כל בעצמנו – לדעת מה היא האמת הפנימית של המציאות, על ידי לימוד האמת האלוקית של התורה. לשם כך עלינו להשתמש גם ב'סמי הרפואה' המיוחדים של פנימיות התורה ובעצות הרופאים הגדולים, הבעל שם טוב, אדמו"ר הזקן וממשיכי דרכם. כאשר נכיר שהעולם מוכן לגאולה, ש'משיח כבר כאן', ועלינו רק להסיר את ההעלם וההסתר – נוכל לבטא זאת בעולם כולו, ולפעול עליו באמצעות גילוי דעת תורה בלבד, החל מהצהרת רבונות מלאה על הארץ.

ההכרה שהכל כבר מוכן בפנימיות מעמיקה את הכאב האכפתי ביחס להסתר שבמציאות החיצונית ו'מחממת' אותנו לעשות ככל שביכולתנו ויותר מאשר ביכולתנו כדי להסיר את הלוט, לגלות לעולם כולו את האמת, לפדות את העולם מהשבי בהכרה־המשובשת ולהעביר אות־אותנו למציאות של הגאולה האמתית והשלמה.

לפעול בדיבור

הבעלות על ארץ ישראל בשתי הכניסות הקודמות שלנו אליה התממשה בתהליך הדרגתי במציאות – בביאה הראשונה, של עולי מצרים, הבעלות היתה באמצעות כיבוש, ובביאה השנייה, של עולי בבל, הבעלות היתה באמצעות חזקה. שני התהליכים הללו מתאימים לעולמנו שלנו, שנברא ומתעצב בדרך של עצם והתפשטות – דרך הדורשת התייגעות כדי לשנות את העולם ולהאיר בו אור אלוקי.

אכן, אנחנו מיועדים ליותר מזה: לעם ישראל, בניו של אברהם אבינו, העוסקים בתורה ומיועדים לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, בבנין המקדש ובעולם כולו יש סגולה לפעול בדרך של העלם וגילוי. עולם האצילות, בו מתגלה האחדות האלקות כפי שהיא, נאצל מה' יתברך ללא שינוי או התחדשות – מה שהיה נעלם במקורו מתגלה במציאות כפי שהוא. ל"אצילי בני ישראל", שנשמתם נשאר "חלק אלוך ממעל ממש" גם כפי שהיא למטה, יש אפשרות בדרך של גילוי והעלם גם בעולם הזה – אנו מסוגלים לחשוף, בבת־אחת, את המציאות הפנימית־האלוקית שקיימת כבר בהעלם.

לכן, בביאה האחרונה לארץ, בראשות משיח צדקנו, הבעלות תופיע באופן אחר – נגלה כי כבר כברית בין הבתרים התקיים "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", כי הארץ שלנו מאז ומעולם ויש רק להוציא עובדה זו מהעלם לגילוי. בעוד שבגבולות עולי מצרים ועוד יותר מכך בגבולות

שיעור

לקנות מן הנעלם את כל העולם

"קנה שמים וארץ"

קיצור מהלך השיעור

מסכת אבות, הדרכות החסידות של חז"ל, חותמת בברייתא "חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו". השיעור מעמיק בלימוד ההוראות בעבודת ה' הטמונות בברייתא הזו. פרק א מדגיש כיצד עולה ממשנה זו באופן מיוחד דמותו של אברהם אבינו, עמו אנו חיים בפרשיות השבוע בימים אלו. פרק ב מבאר את מושג ה"קנין" שמופיע במשנה לפי עומק ביאורי החסידות, מרבי אייזיק מהומיל ועד לרבי מליובאוויטש, תוך שרטוט פשט חדש ויפהפה בסיום מסכת אבות. עיקר החידוש הוא שב"חמשה קנינים" יש יכולת לגלות את האחדות האלקית של עולם האצילות גם בעולמנו התחתון. פרק ג לוקח את הנקודה הזו ומתרגם אותה לעבודה העיקרית שלנו במציאות היום, בדורנו בכלל ובימים העוברים עלינו כעת בפרט. לשיעור – שנמסר במשך כשעתיים וחצי לבנות תיכון יעלת-חן לביל שבת האחרון – היו פרקים חשובים נוספים, ב'השכלה' וב'עבודה', שאי"ה יפורסמו בהמשך.

א. "אברהם קנין אחד"

בשבת לך לך לפני שנה התחלנו^א ללמוד מאמר עמוק של רבי אייזיק מהומיל^ב על הברייתא של "חמשה קנינים" בסיום פרקי אבות. על המאמר הזה יש גם שיחה יסודית של הרבי^ג. השיחה מבוססת גם על מאמר של הרבי, ד"ה "חמשה קנינים", שהרבי אמר בתחלת הנשיאות

– בשנת תשי"ב (המאמר נאמר בשתי פעמים, בשני המשכים, בשבת במדבר ובשבועות לפנות בקר). בדרך כלל כשהרבי אומר דיבור-המתחיל יש עליו כמה חזרות במשך השנים, אבל ד"ה "חמשה קנינים" נאמר רק פעם אחת. מי שרוצה להבין את הדברים טוב – כדאי ללמוד גם את השיחה וגם את המאמרים.

תכלית מילי דחסידותא

פרקי אבות בכלל נקראים "מילי דחסידותא"^ד

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לבנות תיכון יעלת חן (ח"א). ליל שבת לך לך תשפ"ד – כפ"ח.

א שיעור לך לך (נדפס בגליון וירא) ושיעור ההמשך משבת וישלח (נדפס בגליון וישב) תשפ"ג.

ב חנה אריאל לך לך ד"ה "חמשה קנינים".

ג לקו"ש חל"ה שיחה א לפרשת לך לך.

ד ראה בבא קמא ל, א.

יְשָׁרָאֵל מִנֵּינִי? דְּכַתִּיב "עַד יַעֲבֹר עֲמָהּ הוּא עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנְיָתִי"¹⁰, וְאָמַר "לְקַדְוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה וְאֲדִירֵי כָּל חִפְצֵי בָּם"¹¹.
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִנֵּינִי? דְּכַתִּיב "מִכּוֹן לְשִׁבְתָּהּ פָּעֲלָתָהּ הוּא מִקְדָּשׁ אֲדָנִי כּוֹנֵן יְדִיהָ"¹², וְאָמַר "וַיָּבִיֵאם אֶל גְּבוּל קְדָשׁוֹ הֵר זֶה קִנְיָתָה יְמִינוּ"¹³.

קנין אברהם אבינו

למה עוסקים ב"חמשה קנינים" בפרשת לך לך? בגלל "אברהם קנין אחד". בפרשת לך לך אנחנו כל השבוע 'חיים עם אברהם אבינו'¹⁴ והפסוק שמביאה הברייתא לגבי אברהם מופיע בפרשתנו. על אף שבסדר הקנינים בברייתא אברהם אבינו איננו הראשון, קודמים לו שמים וארץ ועוד קודם התורה, אבל בסדר פסוקי הקנין הפסוק הראשון הוא הפסוק שנאמר באברהם אבינו. התורה אמנם "קדמה לעולם"¹⁵, אבל פסוק הקנין שלה הוא מאוחר מאד – לקראת סוף התנ"ך.

בכלל, אברהם אבינו הוא האדם היחיד שנחשב כאן במשנה כ"קנין אחד". כשלומודים רמב"ם רואים שהיתה לו שאלה, שהוא לא כותב במילים האלה – 'מי היהודי הכי גדול בעולם?'. יש לו שני מועמדים – אברהם אבינו, היהודי הראשון¹⁶, או משה רבינו, שנתן לנו את התורה¹⁷.

יא שמות טו, טז.

יב תהלים טז, ג.

יג שמות טו, יז. גם בפסוק זה אין לשון קנין מפורשת, אבל "כונונו" נופל על לשון קנין, כשהרי כ' ו'ק מתחלפות באותיות החיך (ועל דרך חילופי נוסח מוסף של שבת, תכנתת תקנת).

יד תהלים עה, נד. כאן לשון הקנין מוסבת על "הר זה", "ההר הטוב הזה והלבן" (דברים ג, כה), מקום המקדש (ראה יומא לט, ב). "גבול קדשו" בפסוק היינו כל גבולות הארץ בהם נמצא המקדש. "קדשו" עולה ו"פ "גבול", ללמד שעל ידי הקדושה מתרחבים גבולות הארץ בכל פעם פי עשר (עד ש"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם כולו").

טו ראה לוח "היום יום" ג' חשון.

טז ראה פסחים נד, א.

יז ראה הלכות עבודת כוכבים פ"א.

יח ראה הלכות יסודי התורה פ"ח. וראה שיעור כ"ג כסלו תשע"ה (הרמב"ם היומי 1), ובשיעורים הבאים כהמשך

והסיום של פרקי אבות – סיום פרק ששי, פרק הברייתא ("שנו חכמים בלשון המשנה") – הוא הברייתא של "חמשה קנינים"¹⁸ (וכדלקמן עוד). אם כן, מי שרוצה להיות חסיד, בפשטות, צריך ללמוד ולקיים את פרקי אבות ולהגיע עד התכלית של "חמשה קנינים", ברייתא שיש בה יסודות של עבודת ה', ויש עליה ביאורים עמוקים בחסידות!

נקרא את הברייתא בפנים:

חֲמֵשָׁה קִנְיָנִים קָנָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְאֵלוֹ הֵן: תּוֹרַת קִנְיָן אֶחָד, שָׁמַיִם וְאֶרֶץ קִנְיָן אֶחָד, אֲבָרָהֶם קִנְיָן אֶחָד, יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד.

תּוֹרַת מִנֵּינִי? דְּכַתִּיב "הוּא קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרִבּוֹ קִדְּם מִפְּעֻלָּיו מֵאֲז"ל.

שָׁמַיִם וְאֶרֶץ מִנֵּינִי?

דְּכַתִּיב "כִּי אָמַר הוּא הַשָּׁמַיִם בְּסֵאִי וְהָאֶרֶץ הַדָּם רִגְלֵי אֵי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי"¹⁹, וְאָמַר "מֶה רַבּוֹ מִנְּעֻלָּהּ הוּא כְּלָם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֵאָה הָאֶרֶץ קִנְיָנָה"²⁰.

אֲבָרָהֶם מִנֵּינִי? דְּכַתִּיב "וַיִּבְרָכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אֲבָרָם לְאֵל עֲלֵיוֹן קָנָה שָׁמַיִם וְאֶרֶץ".

ה אבות פ"ו מ"י.

ו ראה הנסמן בלקו"ש שם הערה 10.

ז משלי ח, כב.

ח ישעיה סו, א. אין בפסוק לשון מפורשת של קנין, אך מודגשת הבעלות על השמים ("כסאי") ועל הארץ ("הדם רגלי") ועל כך שהם "קנין אחד" דווקא – כדי לשבת במנוחה נצרכים ביחד כסא, עליו משפיל היושב את גופו, והדום רגלים, המגביהות מעט את רגלי היושב – ותכלית השמים והארץ הם לתת לה' מקום מנוחה ראוי ושלם בעולם.

ט תהלים קד, כד. כאן יש לשון קנין מפורשת, "קנינך" – לשון רבים, כאומר שהארץ מלאה קנינים של ה' (וראה מצודות עה"פ), אך כתיב (בפעם היחידה בתנ"ך) חסר י, כלשון יחיד (וראה מנחת שי שיש ספרים בהם כתיב 'קנינך', אך המסורה היא 'קנינך' חסר), ללמד שיש משהו בקנין של ה' שמגלה אחדות – שכל הקנינים נראים כאחד – וכפי שיתבאר עוד לקמן פ"ב בסוד "קנין אחד".

י בראשית יד, יט.

כשלומודים

רמב"ם רואים שהיתה לו שאלה 'מי היהודי הכי גדול בעולם?'

יש מי כותב

שצריכים למחוק
מהמשנה את
"אברהם קנין
אחד" ושיש כאן
"טעות סופר" – זו
דעה של 'מתנגד',
שרוצה להוציא
מכאן את אברהם
החסיד...

כאן במשנה ההכרעה ברורה – יש כאן "תורה קנין אחד" ו"ישראל קנין אחד", אבל אין כאן את משה רבינו בפני עצמו, אלא רק "אברהם קנין אחד".

אברהם אבינו, שמדתו חסד, הוא החסיד הראשון – ממנו צריך ללמוד "מילי דחסידותא". לכן, במובן מסוים, "אברהם קנין אחד" הוא הקנין העיקרי כאן בברייתא. כפי שמיד נראה הוא גם הכי 'חידוש' בין הקניינים

כאן. הוא כל כך 'חידוש', גם ביחס למקומות אחרים שמדובר על הקניינים של ה', עד שיש מי כותב שצריכים למחוק מהמשנה את "אברהם קנין אחד" ושיש כאן "טעות סופר"^ט – זו דעה של 'מתנגד', שרוצה להוציא מכאן את אברהם החסיד... העובדה שאברהם אבינו הוא החידוש כאן היא עוד סימן לכך שהוא העיקרי בין הקניינים.

ברכת מלכי צדק מלך שלם

הפסוק על "אברהם קנין אחד", "ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ", הוא פתיחת דברי מלכי צדק מלך שלם. מה ההקשר? משהו מאד אקטואלי: מבשרים לאברהם אבינו שבן אחיו, לוט, נלקח בשבי – הוא חטוף. אברהם אבינו יוצא למלחמה נגד כל המעצמות בזמנו – כמו להלחם נגד אמריקה, רוסיה וסין – עם מספר קטן של אנשים. לפי הפשט יש לו 318 אנשים^ב, ולפי

אחריו, ושל"נ ובכ"מ.

יש ראה הגהות הגר"א על המשנה, כדרכו לשנות תקן גרסאות ונוסחאות במאמרי חז"ל על פי סברתו (וכידוע, אדמו"ר הזקן – על אף שאמר שיש ללמוד את דבריו, בפרט בנוגע להלכה – אמר שאין לסמוך על דרכו בשינוי נוסחאות וכו'), וכן כתב תלמידו רבי חיים מוואלדין ברוח חיים על מסכת אבות.

כ בראשית יד, יד.

דברי חז"ל מדובר רק ב**אליעזר** עבדו (בגימטריא 318)^א. בכל אופן, הוא נלחם בחירוף נפש – הכל כדי לשחרר את השבויים. הוא יוצא למלחמה כדי לשחרר את לוט, אבל הוא מצליח לשחרר את כל השבויים. אז יוצא לקראתו משהו שאיננו מכירים קודם, מלכי צדק מלך שלם – מלך ירושלים – ומברך אותו. חז"ל אומרים שזהו שם בן נח^ב, גם פלאי פלאים, ומסבירים שהוא בא להראות לו שאין בלבו עליו על כך שבמלחמה נהרגו הרבה מהצאצאים שלו.

מלכי צדק היה "כהן לאל עליון", אבל חז"ל אומרים^ג, לפי הפסוק "אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק"^ד, שמלכי צדק הפסיד כאן את הכהונה שלו. למה? כי הוא הקדים את ברכת העבד, אברהם, לברכת קונו, ה' – קודם הוא אמר "ברוך אברם וגו'" ואחר כך "וברוך אל עליון וגו'". בזכות שמלכי צדק הקדים את אברהם, שלא כהוגן, הוא הפסיד את הכהונה ומאז אברהם הוא "כהן לעולם". השנה אנחנו לומדים אבן עזרא, שמפרש בדיוק הפוך – 'מותר לו' לחלוק על המדרש, משום שהוא מפרש פשט. הוא אומר "כי כהוגן דבר ויפה עשה שבירך אברם בתחלה, בעבור שהתנדב להושיע אשר נשבו, ואחר כן אמר וברוך השם שעזרו ונתן צריו בידו".

מי "קנה שמים וארץ"?

הקושיא העיקרית על הבאת הפסוק הזה בברייתא היא שלא ברור בכלל איך לומדים ממנו ש"אברהם קנין אחד"? הרי בפסוק כתוב "קנה שמים וארץ"! כשאני קורא את הפסוק אני מבין ש"קנה שמים וארץ" הוא תיאור של

א נדרים לב, א (הובא בפירוש"י עה"פ).

ב נדרים לב, ב (הובא בפירוש"י על בראשית יד, יח).

ג ויקרא רבה כה, ו.

ד תהלים קי, ד.

זכות אברהם

אבינו יש קיום
לשמים ולארץ,
הוא נעשה שותף
לה' במעשה
בראשית, וגם הוא
קנוי לה' בדרך
ממילא

"אל עליון", תיאור של ה', שמעיד על כך שהשמים והארץ הם הקנין שלו – לכאורה פסוק הרבה יותר מפורש על "שמים וארץ קנין אחד" משני הפסוקים שמביאים בברייתא להוכיח זאת, ובאמת הוא גם מובא במקומות אחרים^כ כהוכחה לכך שהשמים והארץ הם קניינו של ה'. אבל, כפי שמסבירים רוב המפרשים^{כז}, וכך מביא הרבי בפשטות בשיחה, בעל הברייתא מפרש ש"קנה שמים וארץ" הולך על אברהם אבינו (ורמוז: "קנה שמים וארץ" עולה 842, היפוך ספרות של 248, אברהם). בזכות אברהם אבינו יש קיום לשמים ולארץ, הוא נעשה שותף לה' במעשה בראשית, וגם הוא קנוי לה' בדרך ממילא.

יצוין שהביטוי "קנה שמים וארץ" מופיע פעמיים בתורה, שתייהן בפרשתנו, בפסוק שלנו ובדיבור של אברהם אבינו כמה פסוקים הלאה, "הִרְמַזְתִּי יְדֵי אֵל אֵל הוּא' אֵל עֲלִיּוֹן קָנָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ"^{כח} – בדברי אברהם ודאי ה"קנה שמים וארץ" הוא ה', אבל בפסוק הראשון מפרשים, באופן מיוחד לגמדי, על אברהם אבינו עצמו. המקור המפורש להסבר הזה הוא במדרש רבה^{כט}:

"ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה"

כח ילקוט שמעוני על התורה רמז עד.

כו רש"י הנדפס (היינו הפירוש המיוחס לרש"י), מדרש שמואל, פירוש היעב"ץ, תפא"י ועוד. אך ראה ברש"י מכת"י (בהוצאת מכון תורה שלמה ובהוצאת מוסד הרב קוק) שפרש הפסוק "שהוא קנה אותו וחשוב בעיניו כשמים וארץ" ובנחלת אבות "ברך את אברהם באותו דרך שקנה שמים וארץ... הנה סמיכותו לאברהם מורה שהיה קנינו כקנינם" (וראה גם פירוש נוסף בתפא"י).

כז בראשית יד, כב, אכן, אברהם אבינו מוסיף על לשונו של מלכי צדק את שם הו', השם המפורש, כיתרון היהודי על האינדיהודי (וכן הוא מוסיף בשם ירושלם את ה"יראה" על ה"שלם" של מלכי צדק), ודוק.

כח בראשית רבה מג, ז.

שמים וארץ". ממי קנאן?

קנין אומר שיש מקנה ולוקח, אבל ממי ה' קנה שמים וארץ? יש במדרש שתי תשובות, של שני חכמים:

רבי אבא בר [נ"א: בשם] רב כהנא ורבי יצחק רבי אבא אמר: כאינש דאמר פלן עינוהי יאי שעריה יאי

הוא מפרש "קנה שמים וארץ" על ה', ומסביר 'כאדם שאומר פלוני עיניו יפות, שערות יפה'. מה הכוונה? יש ריבוי פירושים למדרש הזה באחרונים, וההסבר הכי פשוט הוא שהוא מפרש ש"קנה" אינו לשון קנין אלא לשון תיקון (כמו שרש"י מפרש על "הוא אביך קנך"^{כט}, שהוא גם לשון קנין וגם לשון תיקון) – יש משהו בשמים וארץ שהם הכי יפים, יפי מיוחד שצריך לראות, ועל כך כתוב "קנה שמים וארץ". הבאנו את הפירוש הזה בדרך אגב, בשביל הפירוש הבא שהוא הנוגע לענייננו:

אמר רבי יצחק: היה מקבל את העוברים ואת השבים ומשהו אוכלים ושותין היה אומר להן 'ברכו!', והן אומרים לו 'מה נאמר?', והוא אומר להם 'אמרו – ברוך אל עולם שאכלנו משלו'.

אמר לו הקב"ה: אני לא היה שמי ניכר לבריותי והכרת אותי בבריותי, מעלה אני עליך כאילו אתה שותף עמי בבריותו של עולם, הה"ד "קונה שמים וארץ".

אברהם אבינו, איש החסד, עושה חסד עם הבריות ומקדיש את חייו לפרסם את ה' בעולם – למהפכה הרביעית שלנו^ל – ולכן הוא נקרא "קנה שמים וארץ" וממילא גם הוא "קנין אחד" של ה'.

ב. קנין – מהעלם לגילוי עולם הקנין

השאלה היסודית בשיחה היא מה משמעות

כט דברים ל, ו.

ל ראה החל מהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה.

קנין שייך למושג

"העלם וגילוי"

- כשם שבדבר

שנקנה אין

התחדשות או

שינוי, אלא רק

מעבר בעלות,

כך במה שמופיע

מההעלם לגילוי

אין התחדשות

או שינוי אלא רק

מעבר ממצב של

העלם וגילוי

והתפשטות".

הלשון שהרבי מביא בשיחה היא "היות דבר חדש"^ל – ביטוי שמתאים בעיקר לעולם הבריאה, שהוא התהוות יש מאין. אחד כך המעבר מעולם הבריאה לעולם היצירה הוא "שינוי מהות" – מדובר כבר במעבר מיש ליש, אבל בעולם הבריאה היש הוא היולי ("אפשרויות המציאות"^{לו}) ובעולם היצירה הוא כבר יש ממשי, כך שיש שינוי מהות ביניהם. היש של עולם היצירה הוא עדיין כלל, והמעבר לעולם העשייה הוא מכלל לפרט^{לח} –

זהו כבר לא שינוי אלא פירוט, שיפור ושכלול. למרות שמדובר כאן בירידה, יש כאן גם שיפור ושכלול – התקדמות ליעד של ה' בבריאה, עולם בנוי ומשוכלל שהוא יכול לשכון בו.

בכל אופן, עולם האצילות הוא עולם הקנין – עולם שכולו בדרך של "העלם וגילוי" – וחמשת הקנינים שייכים במהותם לעולם האצילות. במאמר של רבי אייזיק "עולמו" של הקב"ה היינו עולם האצילות, שבו יש "חמשה קנינים", כנגד חמשת הפרצופים של האצילות (כפי שכולם בפרט בז"א): שמים וארץ כנגד פרצוף אריך, אברהם אבינו כנגד פרצוף אבא, ישראל כנגד פרצוף אמא, תורה כנגד פרצוף הז"א ובית המקדש כנגד המלכות (רבי אייזיק מסדר אותם לפי סדר ההופעה שלהם בעולם, כאשר מתן תורה בפועל הוא אחרי יציאת מצרים, ולא באופן שהתורה "קדמה לעולם"). הרבי במאמר מסדר אחרת, שם את כל הקנינים במדות הלב (מתאים לכך שגם אצל רבי אייזיק הכל שייך לז"א) – אברהם בחסד, התורה

המושג קנין כאן בברייתא. בלשון "חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו" מודגש שהכל הוא "עולמו" של הקב"ה, ובכל זאת יש חמשה דברים מסוימים שנקראים "קנינים" של הקב"ה. יש במפרשים מי שמסביר^{לא} שקנין הוא דבר שיש אליו אהבה וחבה מיוחדת. רש"י על פרקי אבות מסביר בפירוט שחמשת הקנינים הם הדברים שבזכותם קיים העולם, הם מי שמאפשרים את "עולמו" של הקב"ה כולו. אבל ההסבר בחסידות^{לב} היא שקנין שייך למושג "העלם

וגילוי" – כשם שבדבר שנקנה אין התחדשות או שינוי, אלא רק מעבר בעלות, כך במה שמופיע מההעלם לגילוי אין התחדשות או שינוי אלא רק מעבר ממצב של העלם וגילוי.

הניגוד של "העלם וגילוי" – שלא מוזכר כאן בשיחה – הוא "עצם והתפשטות". זהו אחד הנושאים היסודיים בחסידות^{לג}, שרבי הלל מפאריטש מסביר אותו בליקוטי ביאורים^{לד} עם הרבה משלים יפהפיים שכדאי ללמוד. בקידוש לבנה אומרים "ברוך עושה, ברוך יוצר, ברוך בוראך, ברוך קונך", כנגד העולמות עשיה-יצירה-בריאה-אצילות^{לה}. עולם האצילות הוא "עולם הקנין" משום שהוא נאצל בדרך של "העלם וגילוי" – אין בו מציאות חדשה, הכל בו מבטא את אחדות ה', וכל מה שמופיע בו בגילוי היה כלול קודם בהעלם במאציל העליון (היינו באדם קדמון, ממנו נאצל עולם האצילות). לעומת זאת, העולמות התחתונים מתהווים בדרך של "עצם

לא מדרש שמואל, תפא"י ועוד.

לב תו"א עה, ד ואילך ובכ"ד.

לג סידור עם דא"ח ד"ה "ועוד יש לפרש" מח, א ואילך. ראה שיעורים בסוד ה' ח"ב תפלה קודם הלמוד פ"ב.

לד לקו"ב שער היחוד פ"ג.

לה פע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ג.

לו תו"א עה, ד.

לז ראה ד"ה "ציון" תרס"ב; ד"ה "שובה" תרפ"ו. סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א.

לח בכל זה ראה סוד ה' ליראיו ש"ב (ובשיעורים עליו).

בעולם האצילות

כל הנאצלים הם חלק מהאחדות האלקית, קנין של ה', בלי שינוי או התחדשות, ובעולמות התחתונים הכל נברא "לכבודו" של ה', אך נדרשת פעולה של שינוי, בטול של הנבראים, הנוצרים והנעשים, כדי לגלות את כבוד ה'

בגבורה (שהרי נתנה "מפי הגבורה"^{לט}, וענינה "התגברות החסדים", הדרך להמשיך טפות של עצמות באופן שהעולם יוכל לקבל אותן, על דרך "גבורות גשמים"^מ), ישראל בתפארת, שמים וארץ ביסוד (הכח שעושה את היחוד בין שמים וארץ, כמו יחוד זכר ונקבה), כאשר הדבר היחיד שמוסכם אצל שניהם הוא שבית המקדש הוא במלכות. את ההקבלות הללו למדנו באריכות בשיעורים הקודמים^{מא}.

"לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"

אמרנו קודם שהברייתא של "חמשה קנינים" היא הסיום והתכלית של מסכת אבות, "מילי

דחסידותא". אפשר היה לשאול – הרי אחר כך יש עוד ברייתא שהיא החותם ממש. למה אמרנו שזהו הסיום? נקרא את הברייתא בפנים: **כָּל מַה שֶׁבְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְּרָאוּ אֵלָא לְכַבּוֹדוֹ, שְׁנַאֲמַר "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוֹדִי בְּרָאתִיו יִצְרַתִּיו אֶף עָשִׂיתִיו"^{מב}, וְאֹמַר "הוּא יְמַלֵּךְ לְעֵלְמָא וְעַד"^{מג}.**

ברור שהברייתא הזו היא המשך של הקודמת – אחרי שאומרים "חמשה עולמים קנה הקב"ה בעולמו" צריך להבהיר ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו". במובן מסוים, זה נשמע אפילו הפוך – לא רק "חמשה קנינים" אלא "כל מה שברא הקב"ה". מה ההבדל? "חמשה קנינים" שייכים למדרגה של עולם הקנין, עולם האצילות, והברייתא הבאה מדברת על העולמות התחתונים, בריאה-יצירה-עשיה, "בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו". בעולם האצילות כל הנאצלים הם חלק מהאחדות האלקית, קנין של ה', בלי שינוי או התחדשות, ובעולמות התחתונים הכל נברא "לכבודו" של ה', אך נדרשת פעולה של שינוי, בטול של הנבראים, הנוצרים והנעשים, כדי לגלות את כבוד ה'.

בקריאת שמע שאומרים פעמיים בכל יום יש "יחודא עילאה" ו"יחודא תתאה"^{מד} – "יחודא עילאה" בפסוק "שמע ישראל הוּא אלהינו הוּא אחד"^{מה} ו"יחודא תתאה" ב"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"^{מו}. "יחודא עילאה" הוא היחוד של עולם האצילות, עולם האחדות האלקות בו גלוי ש"הוּא אחד", ו"יחודא תתאה", הוא היחוד של עולמות ב"ע, בהם מאיר שם כבוד מלכותו לעולם ועד". אחרי הברייתא של עולם האצילות, "חמשה קנינים", כתוב שהכבוד של ה' מאיר בעולמות התחתונים. "הנקרא בשמי" בגלוי שייך עדיין לאצילות, אך "לכבודי

לט שבת פח, ב ובכ"ד.

מ ברכות פ"ה מ"ב ובכ"מ. וראה לקו"ת אחרי מות כח, א ובכ"מ.

מא כנ"ל הערה א (בשיעור הראשון נלמדה ההקבלה של רבי אייזיק ובשיעור השני היתה עליה חזרה עם השוואה להקבלה של הרבי), וראה גם בשיעורי ר"ח וחי" סיון תשע"ה. עוד אפשרות של הקבלה ראה בשיעור ז' שבט תשס"א (לפי הסדר במשנה – חכמה"מ"ס, בינה, ה"ח שבדעת, ז"א, נוקבא). וכן יש לומר – מתאים לכך שהכל שייך לעבודת אברהם (כנ"ל פ"א) – שחמשת הקנינים מקבילים לחמשת החסדים המתפשטים במדות מחסד עד הוד (בדומה למבואר במאמר הרבי, שהכל במדות הלב, אך באופן אחר, ועיין עוד בשיעור ז' שבט): אברהם בחסד ("חסד לאברהם"), שמים וארץ בגבורה ("בראשית ברא אלהים", צמצום כדי לברוא "את השמים ואת הארץ"), תורה בתפארת (כמבואר בכ"ד בסוד עמודא דאמצעייתא, מדת יעקב, עמוד התורה, ובסוד "מה שמו [המשכת התורה שי'חכמה נפקת] ומה שם בנו [בתפארת ז"א]", סוד משה העולה בטול רחמים), ישראל בנצח (כמ"ש "נצח ישראל", והוא "ברא כרעא דאבוה", הנצח הוא ענף החסד – ישראל הם בניו של אברהם), ומקדש בהוד ("וההוד זה בית המקדש", והוא ענף הגבורה, השמים והארץ שלא יכללו את ה' אלא "הבית הזה" דייקא), ודוק היטב.

מב ישעיה מג, ז.

מג שמות טו, ח.

מד זהר ח"א יח, ב; שער היחוד והאמונה פ"ז.

מה דברים ו, ד.

מו יומא פ"ג מ"ח (ועוד). פסחים נו, א.

מארבעת הבנים בליל הסדר. יש גם מי שמסביר^{מז} שהדגש ב"קנין אחד" בכל אחד מהם – ולא 'קנין ראשון', 'קנין שני' וכו' – הוא שאין ביניהם תלות, כל אחד מהם עומד כ"קנין" בפני עצמו. במושגי החסידות, ראשון-שני-שלישי-רביעי-חמישי היינו תהליך של השתלשלות, שכל אחד נמשך מהשני ותלוי בו, אבל כשאומרים שכל אחד הוא "קנין אחד" בפני עצמו יש גילוי של השראה – הגילוי של תורת הבעל שם טוב^{נב} (ורמוז: "קנין אחד" עולה "אין עוד מלבדו"^{נג}).

הרבי מסביר שלכן לשון המשנה היא "קנה הקב"ה בעולמו", באופן פעיל – בעולם האצילות האחדות היא ממילאית, אך כדי שהדברים נשארים בגדר של "קנין" צריך פעולת-קנין של ה':

ועפ"ז מתורץ דיוק לשון התנא "חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו" [ולא "יש לו להקב"ה"], כי ענין זה, שהתלבשות בגשמיות העולם אינה פועלת שינוי במהות ומעלת דברים אלה כדברים אלקיים, אינו בדרך ממילא [דאדרבה, ע"פ טבע הדברים התלבשות כזו צריכה לפעול שינוי], אלא זהו פעולה מיוחדת מלמעלה "לקנות" דברים אלה.

כלומה, ב"חמשה קנינים" אין חידוש הויה או שינוי – אבל העבודה שאין בהם שינוי היא גופא חידוש גדול! פלא אלוקי. נקרא גם את ההערה על הדברים האלה, הערה 26:

וי"ל שענין זה הוא מצד (המשכת) העצמות, דמצד יש האמיתי אפשר שיה' חיבור דיש הנברא כמו שהוא במציאותו עם יש האמיתי

בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" הוא המשכת הכבוד לעולמות התחתונים ("לעולם ועד", כסיום הברייתא). ממש נראה כאילו מקובל כתב כאן את הברייתא...

'אצילות איז אויך דא'

ההסבר שהקנינים שייכים לאצילות, "עולם הקנין", מופיע כבר קודם בחסידות – הוא לא החידוש בשיחה של הרבי. החידוש בשיחה הוא שה"חמשה קנינים" מתייחדים בכך שהם חלק מאחדות ה', כמו בעולם האצילות, גם כפי שהם נמצאים בעולם הזה ("בעולמו" התחתון של הקב"ה). בלשון של המגיד ממעזריטש זהו גילוי של "אצילות איז אויך דא"^{מז} – 'אצילות היא גם כאן', למטה. בין חמשת הקנינים התופעה הזו הכי בולטת ב"ישראל קנין אחד" – נשמות ישראל, גם כשהן יורדות לעולמות התחתונים, נשארות בגלוי "חלק אלוק ממעל ממש"^{מח}. הנשמה נשארת "טהורה היא", כמו באצילות, גם אחרי ש"אתה בראתה [בבריאה], אתה יצרתה [ביצירה], אתה

נפחתה בי [בעשיה]"^{מט}. בני ישראל נשארים 'אציליים' גם בעולם הזה.

הרבי מסביר שזהו הדיוק בהדגשה "קנין אחד" ביחס לכל אחד מהקנינים – גילוי של ה"אחד" בכל אחד מהם (גילוי של "יחודא עילאה", "הוי' אחד", כנ"ל), כמו שהרבי הריי"צ מסביר^נ על ה"אחד" שכתוב ביחס לכל אחד

מז ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.

מח תניא פ"ב.

מט נוסח ברכות השחר. וראה תו"א עז, א; הקדמת לקו"ת לג' פרשיות.

נ סה"ש תש"ג עמ' 74. וראה שיחת ליל א' דחה"פ תרח"ץ.

נא מדרש שמואל.

נב מאמר השפלות והשמחה פע"ב (ואילך). ראה גם הטבע היהודי עמ' מה ואילך; בעתה אחישנה פ"א ובכ"מ.

נג דברים ד, לה.

לפרסם אלקות בעולם ולהמשיך את ה"אחד" גם בארץ. את הכח הזה צריכים לקבל מאברהם אבינו כל בני ישראל, ה"גומלי חסדים"¹³ מכוחו של אבינו הראשון.

ג. פעולה משיחית במציאות "כח מעשיו הגיד לעמו"

רבי יצחק, שהסביר במדרש שאברהם הוא "קנה שמים וארץ" על ידי שהוא מכיר את הקב"ה לבריותיו, הוא גם רבי יצחק שרש"י מביא מהמדרש¹⁴ בתחלת התורה:

אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החדש הזה לכם"¹⁵, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל. ומה טעם פתח בבראשית? משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"¹⁶, שאם יאמרו אומות העולם לישראל 'ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים', הם אומרים להם 'כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו'.

יש מי ששואל¹⁷: אם מטרת הפסוק היא המענה לאומות העולם, מדוע כתוב בפסוק "כח מעשיו הגיד לעמו", ולא 'הגיד לעמים'? ההסבר הוא שה' רוצה שהעמים יקבלו את האמת האלוקית מאתנו, דרך עם ישראל. המענה לליסטים תלוי בכך שאנחנו נגיד את האמת, נבטא את האמונה שלנו. רבי אייזיק מהומיל אומר שה"חמשה קנינים" הם גילויים של אמונה – הכל שייך לעולם האצילות, אבל בעולם

ההערה הזו ממש אופיינית לכל הלימוד של הרבי – שרק מצד נשיאת ההפכים של עצמות ה' אפשר לחבר את האלקות עם העולם כפי שהוא במציאותו. במושגים של רבי אייזיק במאמר שלו, ככל שיוודים בחמשת הקנינים יש יותר יחוד מה רבן – מה היינו שהדבר הוא אלוקי רבן שיש לו מציאות, והפלא הוא החיבור שלהם יחד. החיבור הזה הוא ממש 'צפור הנפש' של הרבי. כמה שכל חב"ד דורשת בטול, כמו שצריך בשביל לגלות שהכל הוא לכבוד ה', דווקא אצל הרבי רואים שהוא נותן גם עבודות שאינן 'בטול' – עבודות שנועדו לגלות את ה' גם במציאות כפי שהיא.

גם בענין הזה ניכר כוחו המיוחד של אברהם אבינו (הראש והעיקר בקנינים, כנ"ל): הרבי שואל בשיחה מדוע "אברהם קנין אחד", שהוא תחלת עם ישראל, לא נכלל ב"ישראל קנין אחד" אלא קובע ברכה לעצמו. הוא מסביר שבנשמות ישראל מתקיים הפלא של "קנין אחד", שגם כשהן יורדות לעולם התחתון הן

נשארות מאוחדות עם ה' כמו בעולם האצילות, אך החידוש של אברהם אבינו – "אחד היה אברהם"¹⁸ – הוא היכולת שלו להכיר לבריות את ה' ולגלות את אחדות ה' בעולם כולו, ובכך להפוך ל"קנה שמים וארץ", כנ"ל. לפעמים מסבירים את "עולם חסד יבנה"¹⁹ על עולם האצילות, עולם שכולו חסד. אברהם אבינו, איש החסד (עד שהוא ממלא את מקום מדת החסד האלוקית²⁰), משתמש בחסדים שלו כדי

רק מצד נשיאת
ההפכים של
עצמות ה'
אפשר לחבר
את האלקות עם
העולם כפי שהוא
במציאותו החיבור
הזה הוא ממש
'צפור הנפש' של
הרבי

רמונים שכ"ב פ"ד.

נד יבמות עט, א.

נח ראה ילקוט"ש בא רמז קפז, ובדומה לזה בתנחומא ישן בראשית יא.

נט שמות יב, ב.

ס תהלים קיא, ו.

סא ראה מי מרום ממעיני הישועה שערי ארץ ישראל פל"ג (הובא ונתבאר בספר 'לשמוע את דבר ה' – לרב אלישמע כהן שליט"א, ראש ישיבת חומש תובב"א – ח"א פרשת בראשית).

נד יחזקאל לג, כד.

נה תהלים פט, ג.

נו ספר הבהיר אות קצא. ראה זהר ח"א רסד, ב. פרדס

ההצהרה היא פעולה בדרך של "העלם וגילוי". אנחנו בשיעור לבנות – לכבוש זו פעולה של בנים^ט, "איש דרכו לכבוש"^{טא}, אבל אם העבודה היא דיבור שמבטא את האמונה, מי צריך לעשות אותה? כמו שאנחנו תמיד אומרים^{טב}, "כן בנות צלפחד דברת"^{טג}, זו עבודה של הנשים שמצטיינות באמונה^{טד} ובדיבור^{טה}, ובפרט יודעות לבטא את חבת ארץ ישראל והקשר שלנו אליה^{טו}.

על איזו ריבונות אנחנו מדברים? אנחנו כבר בימות המשיח – לא מסתפקים בגבולות של עולי בבל (גבולות החזקה) או אפילו של עולי מצרים (גבולות הכיבוש), צריכים את הגבולות של ארץ ישראל השלמה, ארץ עשרת העממים שה' מבטיח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים בפרשה שלנו – "מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת. את הקיני ואת הקנזי ואת הקדמני. ואת החתי ואת הפזי ואת הרפאים. ואת האמורי ואת הכנעני ואת הגרגשי ואת היבוסים"^{טז}. מה החידוש בהבטחה הזו? לפני כן כתוב בפרשה על הארץ "לזרעך אתן את הארץ הזאת"^{טז} ו"לך אתננה ולזרעך עד עולם... כי לך אתננה"^{טז}, אבל בברית בין הבתרים כתוב "לזרעך נתתי את הארץ הזאת" בלשון עבר (וכפי שמביא רש"י מהמדרש^{טז} "אמירתו של הקב"ה כאילו היא עשויה") – הארץ כבר ניתנה לנו, היא שלנו, ורק צריך לגלות זאת מההעלם.

האצילות גופא יש גם מוחין ומדות, אבל הקנינים הם גילוי של האמונה שלמעלה מטעם ודעת. צריך לגלות את האמונה בדיבור – "האמנותי כי אדבר"^{טז}. ברגע שעם ישראל מאמין כראוי ואומר בפשטות את האמת כל העמים יקבלו אותה מאתנו. פעם כשבקשו מהרבי להגדיר את ההבדל בין יהודי לאינו-יהודי הוא אמר שיהודי הוא משפיע בעצם ואילו הגוי הוא מקבל בעצם^{טז} – אם רק נשפיע כדבעי, הגוים יקבלו את דברינו בפשטות, בלי כל ערעור.

פעולה בעולם בגילוי דעת

כתוב^{טז} שאם משה רבינו היה נכנס לארץ לא היתה נדרשת שום מלחמה – מול האמת של "משה אמת"^{טז} כולם היו נכנעים מיד. אז לא זכינו, ויהושע שהכניס את העם לארץ נדרש למלחמות. אבל בגאולה האחרונה משיח יכבוש את העולם בלי יריה אחת^{טז} – הכל בכח הדיבור שלו ("ברוח שפתיו ימית רשע"^{טז}). בכניסה הראשונה לארץ היה 'כיבוש' ובכניסה השניה היתה 'חזקה' – למדנו על הענין בארוכה^{טז}, כדאי ללמוד – אבל בפעם השלישית לא נצטרך 'כיבוש' או 'חזקה', אלא הצהרה של הבעלות שלנו, בלי יריה אחת. כל תיקון המדינה מתחיל מהחלת ריבונות על כל הארץ^{טז}, והכוונה קודם כל החלת ריבונות בדיבור – לומר באמת, מתוך אמונה פנימית, שה' נתן לנו את הארץ.

כיבוש וחזקה פועלים בדרך של "עצם והתפשטות", עבודה בתוך המציאות, אבל

ע וראה בשיעורים הנ"ל הערה סח שכיבוש הוא פעולה גברית לעומת חזקה שהיא פעולה נשית, ודוק.

טא יבמות סה, ב.

טב חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 107; חוברת צו השעה – טיפול שרש עמ' סח ואילך. ובכ"מ.

טג במדבר כז, ז.

טד ראה ילקו"ש רות רמז תרו. הקדמת שכניה ביניהם עמ' כו ואילך; לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" עמ' קא.

טה קידושין מט, ב.

טו רש"י לבמדבר כו, סד.

טז בראשית טו, יח-כא.

טז שם יב, ז.

טז שם יג, טו-טז.

טז בראשית רבה מד, כב.

סב תהלים קטז, י. ראה בית אברהם (סלונים) על ר"ה ד"ה "אמרו לפני מלכותי"; מגיד מראשית אחרית קצורים וביאורים לד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" אות יד (ובכ"מ) בספרי גל עיני).

טג ראה מלכות ישראל ח"א עמ' שכד.

טד רש"י על דברים א, ח (ועד"ז בילקו"ש רמז תתא): "אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין".

טה תנחומא קרח יא.

טו שיח שרפי קדש (ברסלב) א:סז. וראה לקו"מ ב.

טז ישעיה יא, ד.

טז ראה שיעורי י"ג וכ"ג חשון תש"ע.

טז ראה באורך תיקון המדינה ח"ד.

ההבדל בין קנאה טובה לקנאה שלילית¹⁹. חז"ל אומרים ש"רוח קנאה"²⁰ בין איש ואשתו היא "רוח טהרה"²¹ – ב"קן" של קוב"ה ושכינתיה יש גם קנאה טובה.

מהי קנאה? יש מדקדקים²² שאומרים שקנאה פירושה חום, התחממות הלב – כאשר פינחס מקנא לאלוקיו הוא 'מתחמם' עד שהוא עושה מעשה קנאות. הרד"ק מסביר²³ שקנאה קרובה למושג חמדה, גם מתחיל באותיות ח.ס. הזכרנו שיש מי שמפרשים ש"חמשה קנינים" הם חמשה דברים שיש לה' חבה-חמדה מיוחדת אליהם – לכן בהחלט אפשר לומר שאלה חמשה דברים שה' מקנא להם. ה' מקנא לכבודם של ישראל, ש"כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו"²⁴, וכך הוא מקנא לכל הקנינים שלו.

כמו שאנחנו תמיד מסבירים שיראה היא בעצם רגישות²⁵, כך נסביר שקנאה חיובית היא אכפתיות. האכפתיות היא חשובה מאד – צריך להיות אכפתי לכל הקנינים של ה', לא להיות אדיש למה שקורה במציאות. גם במצב היום, צריכים להיות אכפתי למה שמתחולל. לא כדאי לבזוז את הזמן בקריאת חדשות, אבל צריך להיות מעודכן ואכפתי, להיות שותף ועם לב חם למה שקורה. הדגש על גילוי ההעלם, פעולה של גילוי דעת, לא מקטין את החום והקנאה. אדרבא, המודעות לאיך שדברים צריכים להיות לפי האמת, ועם האמונה מהי המציאות הפנימית, מגבירה את האכפתיות לכך שהדברים עדיין בהעלם והעולם בגלות. הקנאה מניעה עבודה שתכליתה לגלות בכל את התוקף את ההעלם ולהתאים את המציאות החיצונית לאמת הפנימית בה אנחנו מאמינים.

שוב, זו הדרך העיקרית שבה אנחנו צריכים לפעול היום בעולם: צריך להתעצם עם האמונה שלנו, שתהיה גלויה אצלנו, ואז היא גם תפעל על כל העמים. צריך לשנות את המציאות בכח של "גילוי דעת", של אמירת האמת. אם קבוצה של בנות לומדת פעם בשבוע "דבר מלכות", מה העניין? רוצים לדעת את האמת, לראות את המציאות בעינים של אמונה. רבי אייזיק מהומיל אמר שאדמו"ר הזקן הוא רופא עינים²⁶, גם הרבי הוא רופא עינים – הוא רוצה שנפקח את העינים ונראה שמשוּח כבר כאן²⁷. הפעולה היום היא בדרך של העלם וגילוי – האמת נמצאת, העולם כבר מוכן לקבל, וכשנגלה את האמת כולם 'יקנו' אותה וכך נקנה-נכבש את כל העולם, נהפוך את הכל ל"עולם הקנין" ונהיה "קנה שמים וארץ" כמו אברהם אבינו.

קנאה קדושה

הזכרנו כבר שבשרש קנה יש גם משמעות של קנין וגם משמעות של תיקון. על "הוא אביך קנך" מביא רש"י גם פירוש שלישי – לשון קן, "שקננך בקן סלעים"²⁸. על החסיד – שלומד מאברהם אבינו, החסיד הראשון – כתוב "איזהו חסיד? המתחסד עם קונו, עם קן דיליה, ליחוד קוב"ה ושכינתיה בתחתונים"²⁹. העבודה של "קנה שמים וארץ", קנין ותיקון ארץ ישראל בפרט והעולם בכלל, היא כדי להפוך את העולם ל"קן" בו יכולים לגור החתן והכלה, קוב"ה ושכינתיה.

יש עוד שרש קרוב ל-קנה – שרש קנא. חושבים שקנאה היא תמיד דבר שלילי, אבל יש גם קנאה חיובית, "קנאת סופרים תרבה חכמה"³⁰. יש מכתבים של הרבי הקודם על

19 ראה אג"ק מוהרי"צ ח"י אגרת ג'תשל.

20 במדבר ה, יד.

21 פס סוטה ג, א.

22 פט קונקורדנציה (מנדלקורן) שרש קנא.

23 ספר השרשים שרש קנא.

24 ספרי בהעלתך פכ"ו.

25 חוברת עדון המדות עמ' י.

26 פא במכתבו הנדפס בסוף הספר שני המאורות.

27 פב ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.

28 פג ובסיום הפסוק, "הוא עשך ויכננך", רמזו גם הקשר בין קנין בי"כ לכונן בי"כ, כנ"ל הערה יג.

29 פד תניא פ"י.

30 פה ב"ב כא, א.

הַלּוֹמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ◆ מי שרוצה להיות חסיד צריך ללמוד ולקיים פרקי אבות עד לתכלית של "חמשה קנינים".
- ◆ "אברהם קנין אחד" הוא החידוש העיקרי ב"חמשה קנינים".
- ◆ אברהם אבינו נלחם כנגד כל המעצמות כדי לשחרר את בן־אחיו החטוף.
- ◆ אברהם אבינו הוא "קנה שמים וארץ" – מגלה אלקות בעולם, נעשה שותף לה' בבריאתו ונקנה לה' בעצמו.
- ◆ קנין הוא גילוי מן ההעלם, ללא התחדשות או שינוי.
- ◆ עולם האצילות, עולם הקנין, נאצל באופן של "העלם וגילוי", ועולמות בי"ע נבראים באופן של "עצם והתפשטות".
- ◆ "חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו" היינו יחודא־עילאה, ללא צורך בשינוי, ו"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו" היינו יחודא־תתאה, המתגלה על ידי תיקון־בטול הנבראים.
- ◆ "חמשה קנינים" נמשכים לעולם הזה כפי שהם באצילות בלי שינוי – "אצילות איז אויך דא".
- ◆ השתלשלות היא תלות בין גילוי לגילוי והשראה היא גילוי ה"אחד" באופן ישיר ללא תלות בגילוי אחר.
- ◆ ציפור הנפש של הרבי היא חיבור עצמות ה' עם המציאות כפי שהיא.
- ◆ חב"ד דורשת בטול, אך הרבי נותן גם עבודות שאינן בטול – עבודות המגלות את ה' במציאות כפי שהיא.
- ◆ בכל נשמות ישראל מתגלה ה"אחד" גם למטה אך כח אברהם אבינו הוא לגלות את ה"אחד" לכולם.
- ◆ "כח מעשיו הגיד לעמו" – ה' מגלה לנו את האמת כדי שאנחנו נפעל על העמים.
- ◆ יהודי הוא משפיע בעצם וגוי הוא מקבל בעצם – כאשר נבטא את אמונתנו כראוי הגויים יקבלו את דברינו.
- ◆ משיח יכבוש את העולם בלי יריה אחת – בכח הדבור בלבד.
- ◆ בביאה הראשונה לארץ נדרש כיבוש, בביאה השניה נדרשה חזקה וביאה האחרונה די בדבור – הצהרת בעלות־דיבונות.
- ◆ "איש דרכו לכבוש" וכח הדוברות מסוד לנשים.
- ◆ צריך לגלות את בעלותנו על ארץ השלמה – שכבר נתנה לנו בברית בין הבתרים.
- ◆ היום יש לפעול בדרך של העלם וגילוי – כאשר נגלה את האמת כל העולם 'יקנה' אותה ויהפוך לקנין שלנו.
- ◆ קנין־תיקון העולם הוא כדי להפוך אותו ל"קן" לקוב"ה ושכינתיה.
- ◆ קנאה טובה היא אכפתיות אמתית.
- ◆ אין לבזבז את הזמן בקריאת חדשות, אך יש להיות מעודכן ואכפתי לגבי המצב.
- ◆ הקנאות הקדושה דוחפת לגלות את ההעלם ולהתאים את המציאות החיצונית לאמת הפנימית.

"ושביה בצדקה"

קיצור מהלך השיעור

במסגרת לימוד בבא בתרא נלמדה **סוגיית הצדקה**. הסוגיא פותחת ומסיימת בסיפורי 'צדקה מלכותית', ומתוך ההתבוננות בהם מתחדש הקשר המיוחד של צדקה של **מלכים גוים לגיורם** – הדרך המהירה והמשפיעה ביותר **ל'מהפכה הרביעית'**. השיעור הוא דוגמה נוספת בשבועות האחרונים לכך שבתוך הלימוד "תמידין כסדרם" מוצאים בהשגחה פרטית את הקשר **לסוגיות האקטואליות**, ובנידון דנן לסוגית **פדיון שבויים** – שחרור כל החטופים שלנו – ויהיה הלימוד לזכות השבויים ולהצלתם המהירה מיד צר, בריאים ושלמים. וכן, העיסוק בבירור מלכות פרס – אליה מתייחס השיעור – נותן כח להתעמת עם האויבת הראשית שלנו היום, **איראן־פרס**.

"מצוה רבה" של פדיון שבויים

אדמו"ר הזקן אמר שצריכים 'לחיות עם הזמן'^א, לחיות עם מה שקורה במציאות על ידי שמקשרים אותו למה שלומדים בפרשת השבוע, ובכלל למה שלומדים בתורה לפי הסדרים הקבועים. הבעל שם טוב אמר שאם אדם לומד כסדר את השיעור הקבוע שלו הלימוד מתקשר למציאות כמו פרשת השבוע. השנה לומדים בישיבות חב"ד מסכת בבא בתרא, ובלמוד שלנו הגענו לסוגיא של צדקה – שני דפים על מצות צדקה^ב, שהם הסוגיא העיקרית של צדקה

בכל הש"ס.

בתחלת הסוגיא מסופר שאם־המלך בפרס, איפרא הורמיז – שהיתה גם מלכה בעצמה, כמו שעוד נראה – שלחה לרב יוסף סכום עתק ואמרה שיעשה בו "מצוה רבה". כאשר רב יוסף קבל את הכסף הוא ישב ועיין מהי "מצוה רבה". אביי, תלמידו, הביא לו ברייתא ממנה משמע ש"מצוה רבה" היא פדיון שבויים, וכך נפסק להלכה^ג. המושג 'מצוה' סתם הוא צדקה – כך כתוב בירושלמי^ד ומובא בתניא^ה – ובתוך

ג רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ח ה"י; שו"ע יו"ד רנב, א.

ד ראה לדוגמה ירושלמי פאה פ"ח ה"ח.
ה תניא פרק לד.

א לוח "היום יום" ב' חשון.
ב ב"ב ח, א"י, ב.

ורוב הראשונים והאחרונים אומרים שזו מצוה בשבילי^ט, אבל ודאי שזו לא זכות גדולה כמו לתת צדקה ליהודים. כאשר רבי אמי שמע שרבא קבל את הכסף הוא הקפיד – 'למה קבלת? אני החזרתי את הכסף!'. הגמרא אומרת שלא ספרו לו את כל הסיפור, שרבא חילק את הכסף לעניי גוים, ואם היה שומע זאת היה מפיס את דעתו, במקצת על כל פנים.

רוב ככל המפרשים מחברים את שני הסיפורים הללו. הסיפור הראשון הוא כנראה מוקדם יותר, כי הוא עם רב יוסף, רבם של אביי ורבא, ואין בו שום רמז לאיסור לקבל צדקה מהמלכה הגויה איפרא הורמיו. אדרבא, בזכותה קבעו מהי "מצוה רבה", ומשמע שאחד כך רב יוסף השתמש בכסף לפדיון שבויים. אכן, מכיון שבסיפור השני יש הלכה שאסור לקבל צדקה מגוים אם אין סבה מיוחדת, וגם אז יש להשתמש בכסף לצדקה לגוים, מסבירים שכנראה רב יוסף השתמש בכסף לפדות שבויים של גוים. שוב, בתוך הגמרא עצמה אין לכך שום רמז בסיפור הראשון – ולכן ננסה להציע הסבר אחר.

קירוב איפרא הורמיו

מיהי איפרא הורמיו? יש לשם שלה שני פירושים: רש"י מפרש^א ששמה מלמד שיש לה יפי של שדים (איפרא־יפי, הורמיו־שד). תוספות בסוגיין מביאים פירוש יותר בקדושה, שיש לה 'חן מאת המקום' (איפרא־חן^ב, הורמיו־שכינה^ג). היא אמא של שבור־מלכא, מלך פרס הכי גדול ומפורסם שהיה בזמן האמוראים.

בספרי ההיסטוריה כתוב שאצילי פרס המליכו אותו כאשר אביו מת, עוד בהיותו עובר ברחם אמו, כך שעד שנולד והתבגר אמו היתה המלכה

צדקה הצדקה הכי גדולה, "מצוה רבה", היא פדיון שבויים. בכך מתחילה הסוגיא העצומה של צדקה בגמרא.

בימים האלה פדיון שבויים הוא, כמובן, שחרור כל השבויים והחטופים שלנו – לכן טוב לעסוק במצות צדקה בכלל, כמאמר הפסוק "ציון במשפט תפדה ושבִּיה בצדקה", השבת השבויים ("שבִּיה") תלויה בצדקה, ובפרט בצדקה של פדיון שבויים, שאין למעלה ממנה.

קבלת צדקה מגוים

לקראת סוף הסוגיא – צריך ללמוד הרבה עד שמגיעים לשם – יש עוד סיפור על איפרא הורמיו, ששלחה לרבי אמי המון כסף, ארבע מאות דינרים, בלי לומר שהוא מיועד למטרה מסוימת – סתם לצדקה, לחלק לעניים. רבי אמי לא רצה לקבל את הכסף כדי לא להרבות את הזכויות של הגוים – נתינת צדקה של גוי היא זכות שמקיימת את מלכות הגוי, את העבודה־זרה שלו – והוא החזיר לה אותו חזרה.

היא לא התחרטה או התייאשה, אלא שלחה את הסכום לרבא – האמורא הכי חשוב בתלמוד, חברו של אביי, שברוב המקומות הלכה כמותו^ד. רבא כן קבל את הכסף, משום "שלום מלכות". כפי שהמפרשים מסבירים^ה, פשט, רבי אמי הוא אמורא בארץ ישראל, הוא לא תחת מלכות איפרא הורמיו שנמצאת בשושן הבירה, אבל רבא נמצא בבבל, תחת הממשלה שלה, ולכן הוא מקבל את הכסף משום "שלום מלכות" – כדי שלא יהיו אצל המלכות כעס והקפדה שעלולים לסכן את היהודים. מה הוא עשה עם הכסף? היא לא אמרה לו יעוד מיוחד, כמו בסיפור הקודם, והוא חילק אותו לעניי אומות העולם, כדי לא להרבות בזכויות הגוים. יש דיון שלם האם בכלל יש לגוי מצוה לתת צדקה לגוים,

ט לדוגמה חידושי הר"ן על סנהדרין נ, ב ד"ה "ויצו"; קובץ שיעורים ב"ב אות נד.

י ריטב"א ב"ב ח, א ד"ה "אי".

יא תענית כד, ב.

יב ע"פ ב"מ קיט, א. ראה גם רש"י לבראשית מט, כב.

יג עפ"י סנהדרין לט, א.

ו ישעיהו א, כז.

ז ראה קידושין נב, א ברש"י ד"ה "ע"ל קג"ם"; יד מלאכי כללי התלמוד כלל קנט. ועוד.

ח ראה באהל משה ובהגהות יעבץ בסוגיין.

גדול בשמים וגם השפעה מאד גדולה שלה על קירוב כל הממלכה שלה.

מונבו המלך והילני המלכה

מה האסמכתא לפירוש הזה? הסיום של כל סוגית הצדקה – "הכל הולך אחר החיתום"^ט – הוא סיפור נוסף על צדקה של מלך: מעשה במונבו המלך שבזבו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו: אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם?! אמר להם: אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה, שנאמר "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף"^י. אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו, שנאמר "צדק ומשפט מכון כסאך"^{יא}. אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות, שנאמר "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו". אבותי גנזו [אוצרות] ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות, שנאמר "פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם"^{יב}. אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי, שנאמר "ולך תהיה צדקה"^{יג}. אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא, שנאמר "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאסף"^{יד}. הוא אומר לאחים שלו ששה דברים^{טו} להצדיק

בפועל, וגם אחר כך היא המשיכה לפקח על העניינים^{טז}. לפי פשט היא גויה, עובדת עבודה זרה, אבל לא פשוט – רואים מכל הסיפורים עליה^{טז} שיש לה סימפטיה ליהודים, אהבה מיוחדת, היא מכבדת את החכמים, שולחת לרבנים הגדולים כסף לחלק לצדקה ורוצה לעבוד את ה'. באמת, בספרי ההיסטוריה כתוב שאבא שלה היה יהודי. בכלל, בתולדות מלכי פרס ומדי יש כמה יהודים, החל מאסתר המלכה – יהודיה שפתאום הופכת להיות מלכת פרס. יש לה בן, המלך דריוש, שגם הוא לכאורה יהודי לפי ההלכה^{טז}, אמו יהודיה. כאן כתוב שאבא של איפרא הורמיז היה יהודי. מי שאביו יהודי ואמו גויה הוא גוי לפי ההלכה, אבל איך צריך להתייחס אליו? זו סוגיא בהלכה, והאחרונים^{יז} קובעים שלכתחילה צריך לנסות לגייר אותו. בדרך כלל לא מעודדים גוי להתגייר – אם הוא רוצה להתגייר באמת מקבלים אותו, אבל לא משתדלים לשכנע אותו שכדאי לו להתגייר. אבל אם אביו יהודי – יש לו דם יהודי, הוא "זרע ישראל" – כן יש מצוה לקרב אותו כדי שיתגייר (כמובן, גיור אמתי, עם קבלת עול מצוות). אותו דין חל גם על איפרא הורמיז, שרש"י כותב עליה בפירוש שהיא היתה "קרובה להתגייר"^{יח}. לכן אפשר לפרש לפי הפשט – לא לפי כל פלפולי האחרונים – שרב יוסף פשוט רצה לקרב אותה במגמה לגייר אותה. הוא לקח בחשבון שאם היא תתגייר יהיה תיקון מאד

יט ברכות יב, א.

כ תהלים פה, יב.

כא תהלים פט, טו.

כב משלי יא, ל.

כג דברים כד, יג.

כד ישעיהו נח, ח.

טו יש להקביל את ששת הדברים כנגד ששת פרצופי האצילות – עתיק יומין, אריך אנפין, אבא, אמא, ז"א, נוקבא – ובדרך אפשר: שני הדברים הראשונים, הדומים, הם כנגד י "למעלה" היינו אצילות בכלל אצל אדמו"ר הזקן, ובפרט חכמה דאצילות, שהרי "אבא מקנן באצילות" וקוצו של י (הכתר, פרצוף א"א, שאין היד [יד השכל] שולטת בו) – אבא ואריך אנפין; עשיית פירות שייכת לז"א (תפארת לשון פארות ופירות, ו"גופא ובריתא חשיבין חד"); לקיחת נפשות במלכות, בה (ביסוד הנוקבא) אוצר הנשמות הנקרא "גוף" (ושם המלך הקדוש הופך את הכסף, פעולת הקנין מלמעלה בהמשכת ה"ח, לנפשות בפועל); "לעצמי" בבחינת יחיד, פרצוף עתיק יומין; "לעולם הבא" היינו פרצוף אמא (הסדר הוא יקושי, יחוד ז' ו'ן ולבסוף סוד "אהיה אשר

יד וראה תענית כד, ב.

טו בנוסף להנ"ל ראה גם זבחים קטז, ב ונדה כ, ב. עוד שיעור על איפרא הורמיז ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ד שיעור "מצות פדיון שבויים" (נמסר ביד" סיון תשס"ב לזכות יונתן פולארד הי"ו).

טז אך ראה ע"ח שמי"ט פ"ו (נתבאר גם בשיעור י"ז אדר תשע"ח – נדפס בגליון כי תצא דאז) שדריוש היה בנה של השדה ששלחה אסתר לשכב עם אחשרורוש, ולכן לא היה יהודי, ויש לומר שאותה שדה התגלגלה באיפרא הורמיז (בעלת יפי השדים!) ועל כן טרח רב יוסף בתיקונה: גיורה, כדלקמן בפנים.

יז שו"ת יד רמה י"ד סי' יא; משפטי עוזיאל ח"א י"ד סי' יד. ראה במאמר "זרע ישראלי" – שיקול הכרחי להקל בתוך תחומין חמ"ג, ושי"ב.

יח נדה כ, ב ד"ה "איפרא הורמיז".

העובדה שזהו סיום הסוגיא אומרת "דרשני" גדול מאד, רומזת שתכלית הצדקה היא לגרום שמלכי העולם יתגיירו כהלכה ואז הכסף שלהם יהיה קדש.

בזבוז האוצרות

הסיפור של מונבז הוא גם מקור למושג יסודי בחסידות – "בזבוז האוצרות". במאמר "באתי לגני"¹⁸ הרבי הרי"צ מסביר שכדי לנצח במלחמה מלך מוכן לבזבז – ומבזבז בפועל – את כל האוצרות, שאבותיו והוא אספו במשך כל הדורות. המלך מונבז, ששמו רומז לבזבוז ממון (מון-בז), בזבז את כל האוצרות כדי להאכיל אנשים רעבים בשנת בצורת.

כתוב "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"¹⁹, אבל אדמו"ר הזקן פוסק בתניא²⁰ שכאשר יש עניים רעבים אסור לו לאדם להוציא את כספו על מותרות ועליו לבזבז יותר מחומש – את כל כספו – כדי להחיות אותם. זהו חידוש של אדמו"ר הזקן, בעוד שאר האחרונים אומרים²¹ שאולי במצב כזה יש רשות לבזבז יותר מחומש, אך זו ודאי לא חובה. לא ראיתי מישהו ששם לב לדיוק הזה, אך זהו שוני עצום בהשקפה.

בכל אופן, מקור המושג בזבוז האוצרות הוא במצות צדקה והרבי כותב עליו ביחס לנצחון המלחמה – סימן שזהו אותו דבר. יש כעת מלחמה, להביא משיח, וצריך לבזבז את כל האוצרות. בדרך כלל מפרשים זאת על חסידות – שמגלים את כל הסודות שגנוזו כדי להביא משיח. בסוגיא מדובר בבזבוז כל הכסף כדי להחיות העניים בזמן בצורת. כנראה אותו דבר: עכשיו, בזמן המשיח, כולנו רעבים וצמאים, ממש מתים מרעב ומצמא, לשמוע דברי אלקים חיים, להתחיות – "הִנֵּה יָמִים בָּאִים... וְהִשְׁלַחְתִּי רָעַב בְּאָרֶץ לֹא רָעַב לְלֶחֶם וְלֹא צָמָא לְמַיִם כִּי אִם

את עצמו, ועל כל אחד מביא פסוק – הוא תלמיד חכם שיודע את כל התנ"ך. מיהו מונבז המלך? יש מחלוקת בין המפרשים – לפי רש"י²² ותוספות²³ הוא אחד ממלכי בית חשמונאי, מלך יהודי, אך לפי כל האחרונים, מהמהרש"א²⁴ והלאה²⁵, הוא מלך של ממלכה גויית שהתגייר²⁶. לפי ספרי ההיסטוריה²⁷, הוא המלך של מדינת חדייב – מדינה גדולה שהיתה באזור סוריה. הוא ואמו, היילי המלכה, היו מלכים גוים שהתגיירו כהלכה (והתנא מונבז – מבית דינו של רבי עקיבא – הוא מצאצאיו ונקרא על שמו²⁸). בספרי ההיסטוריה מסופר שהוא תמך במרד הגדול של היהודים ברומאים, שלח כסף, נשק וגם חילים – בסופו של דבר המרד נכשל והרומאים החריבו את בית המקדש. יש בחז"ל כמה סיפורים עליו, אבל הסיפור על הצדקה – לפיו הוא בעל צדקה הכי גדול בעולם – הוא הכי מופלא.

מה רוצים ללמוד מהעניין? שחיתום הסוגיא שאומרת שלא מקבלים צדקה מגוים, התכל"ס, הוא שפתאום מתגייר מלך של גוים ונותן הכי הרבה כסף שבעולם. יתכן מאד שרב יוסף – שהוא דמות משיחית, **רב יוסף** שוה **משיח** – חושב 'הלואי שאיפרא הורמיזו תתגייר', במיוחד כי אביה יהודי והיא מעריכה מאד את היהודים ואף "קרובה להתגייר" (ואפשר אף לומר שמכאן גם 'השראה' לדברי רש"י הללו). לשם כך הוא רוצה לעשות בדיוק מה שהיא מבקשת, מעיין מהי בדיוק "מצוה רבה" ועושה זאת. מה זה אומר לנו? שאם המלכים של העולם יהיו בעצמם יהודים – אין לך 'מהפכה רביעית'²⁹ יותר גדולה.

אהיה", גילוי עתיקא באמא), ודוק היטב בכל זה.

כו – על אתר ד"ה "מונבז המלך".

כז – תוס' כתובות ז, ב ד"ה "הורה".

כח – על אתר, ד"ה "מעשה במונבז המלך".

כט – ראה חת"ס על הש"ס כתובות ז, א ד"ה "שתהא";

חידושי ר"מ שטראשון בסגוין דב"ב.

ל – וראה בראשית רבה מו, י.

לא – קדמוניות היהודים ספר כ"ב, פסקה א, סעיף 18.

לב – מאור עינים (רבי עזריה בן משה) ח"ב פ"ב.

לג – ראה החל מהתועדות כ"ד טבת תשע"ה.

לד – המשך "באתי לגני" תשי"ו פ"א ואילך.

לה – כתובות נ, א.

לו – תניא, אגה"ק פ"ו.

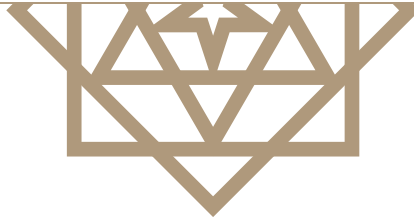
לז – אהבת חסד ח"ב פ"ט ס"ד.

משיח צריך הרבה כסף והרבה חסידות – ואת הכל לבזבז, להיות מונבז. לחיים לחיים, שנזכה שכל המלכים יתגיירו, וממילא תהיה הפצת התורה ומהפכה רביעית בכל העולם כולו, משיח נאו! לחיים לחיים.

לְשִׁמְעַת אֶת דְּבַרְי הוִי"ל^{לח}. כדי להשביע את הרעב הזה צריך לבזבז את כל האוצרות.

נברך שיהיו הרבה-הרבה אוצרות בשביל לבזבז – גם חסידות וגם כסף. בשביל להביא

לח עמוס ח, יא.

אבן עזרא

פרשת וירא

שלשה אנשים

ואחר כך נראו לאברהם שלשה מלאכים בדמות אנשים (ונראה שכוונתו שנראו בעיני בשר ממש, כרמב"ן דלקמן).

לפי הרמב"ם^ב, כל המעשה היה במראה הנבואה, ומפרש ש"וירא אליו ה'" הוא הכלל, ו"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים" הוא הפרט – כלומר, התגלות ה' היתה בדרך של מראה נבואה ובו שלשה אנשים וכו'. והרמב"ן הקשה על הרמב"ם ודחה דבריו. לכן מפרש הרמב"ן כרש"י: "וירא אליו ה'" הוא גילוי בפני עצמו ואחר כך ראה את המלאכים בעיני בשר. ומבאר כי בכל מקרה ראיית המלאך איננה נבואה, לפעמים זו ראייה במראה או בחלום (או גילוי עינים) אך כשהמלאכים נקראים "אנשים" הכוונה שנראו בעיני בשר ממש (לחסידיים ובני הנביאים "זכי הנפשות").

הפירושים בראב"ע

הפירוש הראשון שמביא ראב"ע: "וירא אליו ה'" היינו שלשת האנשים, כי שלשתם הם אחד ולא יתפרדו. פירוש זה מביא כבר רב סעדיה גאון^ג (בדחיית הנוצרים מאמיני השילוש), ודחה אותו בחריפות, שהרי נאמר "ויפנו משם האנשים... ואברהם עודנו עמד לפני ה'", הרי שהאנשים אינם ה'. והראב"ע דוחה בדרך נוספת:

וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאַלְנֵי מְמֵרָא וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם. וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו...^א

וכתב ראב"ע: הנה קצת אמרו כי השם ג' אנשים, הוא אחד, והוא ג' ולא יתפרדו. והנה שכחו ויבאו שני המלאכים סדומה. ומפרשים אמרו שהשם נראה אליו במראות נבואה, ואחר כך נשא עיניו וראה ג' מלאכים. האחד בא לבשר שרה, והשנים הלכו לסדום. האחד להשחית, והשני להציל את לוט. ופי' ויאכלו כי נאכל הלחם, כטעם אשר תאכל האש.

ובהמשך וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם לְמָה זֶה צָחֻקָה שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵף אֲמַנָּם אֵלֶּךְ וְאֲנִי זָקְנָתִי, וכתב ראב"ע: ומפרשים אחרים אמרו, כי אלו ג' אנשים נביאים היו. ואם טען טוען והלא אברהם נביא היה, ואיך בא נביא אל נביא, רק אם היה גדול ממנו בנבואה כמשה ואהרן, ותשובתם שלא באו לאברהם רק לשרה... ומצאנו שנקרא הנביא מלאך בחגי... והנכון בעיני תמצאנו רמוז בפרשת ואלה שמות.

שיטות המפרשים

בפרשה זו יש מחלוקת גדולה בין המפרשים. לפי רש"י, יש כאן שני עניינים המשולבים זה בזה, תחילה נראה ה' לאברהם ("לבקר את החולה"),

ב מורה נבוכים ב, מב.
ג האמונות והדעות מאמר ב פ"ו.

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב.
א בראשית יח, א"ב.

אסור לשמעם אף כי להאמין בהם" – שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו" ויש סכנה גדולה לפרש דברי תורה ברורים בדרך משל וכדו' (אלגוריה).

ונראה שדעת הראב"ע כאן היא מעין ממוצע בין הרמב"ם לרמב"ן: באמת היה מראה נבואה אך המראה עצמו התממש במציאות הגשמית, כמשמעות פשוטו של מקרא! בפנימיות, מראה הנבואה הוא כמו חלום, "במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו", ומבואר שהחלום הוא 'אורות דתהו'. בעולם התהו עצמו אין 'כלים' להכיל את האורות (כיון שהאורות מרובים והכלים מועטים, ולכן מתרחשת שבירת הכלים), אך התכלית היא להמשיך את האורות דתהו בכלים דתיקון, וכך החלום עצמו מתממש במציאות.

הה' לאדם

כשנסכם את האפשרויות השונות בפירוש הפרשה ובמשמעות ה"אנשים", נמצא שיש כאן ארבע מדרגות: הקב"ה עצמו, המלאכים, הנביאים, אנשים ממש. כלומר, הנביא, הנקרא בעצמו מלאך, הוא ממוצע בין אדם למלאך. ארבע דרגות אלו מכוונות יפה כנגד ארבע

אותיות שם הוי' ברוך הוא:

י – הקב"ה, "הוי' בחכמה".

ה – מלאך. יה הן "הנסתרת לה' אלהינו", ה' והמלאכים הנסתרים מאתנו בדרך כלל. שם א־להים בבינה כולל מלאכים הנקראים אלהים, והם שלוחי ה' מהמקום הנסתר. המלאכים נבראו מיסוד האש ומיסוד הרוח, המקבילים לאותיות י"ה (ומים ועפר לאותיות ו"ה), אך עיקר מציאותם בבינה שהיא 'ראשית המציאות'.

ו – נביא. הנביא הוא איש בשר ודם, ולכן הוא שייך ל"והנגלת לנו ולבנינו", אלא שיש בו 'המשכה' מלמעלה, סוד האות ו.

ה – אדם. והנה הוי' מלאך נביא אדם = ה

פעמים אדם = יה ברבוע.

אם השלשה הם אחד כיצד הם הופכים להיות שנים? אכן, יש פירוש נוסף שניתן לשמוע לפי האמונה הטהורה^ד: שלשת המלאכים רומזים לשלשה שמות ה' העיקריים בתורה, הוי' א־להים א־דני: שם הוי' מורה על מהותו ("מציאות אמיתית שאין כמוהו"), שם א־להים מורה על היותו בורא, שם א־דני מורה על השגחתו.

הפירוש השני "ומפרשים אמרו שהשם נראה אליו במראות נבואה ואחר כך נשא עיניו וראה ג' מלאכים". יש שהבינו שזה כשיטת הרמב"ם שראיית המלאכים היא חלק ממראה הנבואה, אך אפשר לומר שכוונתו כפירוש רש"י.

הפירוש השלישי ("ומפרשים אחרים אמרו"): האנשים כאן הם אנשים ממש, נביאים, וכמו שמשה הנביא הגדול אומר לאהרן (הנביא) את דבר ה'. אמנם אברהם הוא הנביא הגדול, אך הנביאים הללו באו לבשר את שרה. ראב"ע מניח שאברהם נביא גדול משרה, אך לפי חז"ל שרה גדולה מאברהם נביאות!

לבסוף כותב ראב"ע את דעת עצמו "והנכון בעיני תמצאנו רמוז בפרשת ואלה שמות". ובפשטות הכוונה לדבריו שם^ה: והנה כח השם מראה אותות ומחדש גופות כנגד המקבל. והמבין זה סוד השם ידע נבואת 'וירא אליו' גם 'ויאבק איש', גם פלא הסנה. כלומר "כי הש"י חידש גופות שלשה אנשים בעבור כבוד אברהם שהיה דבוק בשם יתברך, והנה היה המעשה כפשוטו... וכן חידש ליעקב מלאך שיאבק עמו" (אהל יוסף). לפי זה "אנשים" בפרשה הם אנשים ממש שנבראו כעת.

מראה המשי

המחלוקת העיקרית כאן היא בין הרמב"ם לרמב"ן. הרמב"ם מפרש כמה פרשיות בתנ"ך שהמעשה התקיים רק במראה הנבואה. והרמב"ן טוען בחריפות "ואלה דברים סותרים הכתוב,

ד פילון האלכסנדרוני בספר ח"י משה, מובא בחומש מחוקקי יהודה (קרני אור).

ה שמות ג, יג, בפירוש הקצר.

תיקון סופרים

מדעתנו.

בפנימיות, "תיקון סופרים" פירושו שיש שינוי כביכול בין 'נוסח התורה' כפי שהוא בעולם האצילות, תורה שלמעלה, ובין נוסח התורה שניתן למשה רבינו (הסופר, "ספרא רבא דישראל") והיא 'תורת הבריאה' (כמבואר בדברי האר"י). בתורת האצילות כתוב כביכול "וה' עודנו עומד לפני אברהם", ובתורת הבריאה כתוב "ואברהם עודנו עומד לפני ה'". תורת הבריאה מתחשבת ב"דרך ארץ" ולא כתוב בה כפי האמת המוחלטת אלא כפי שיותר מתאים לומר בדרך כבוד.

היחס בין שתי הדרגות, התורה שלמעלה באצילות ותורת הבריאה, הוא כתורה שבכתב ותורה שבעל פה: תורה שבכתב היא כתורת האצילות המדברת ב'שפה מוחלטת', ותורה שבעל פה היא כתורת הבריאה בה יש 'התאמה' למושגי העולם הזה, דרך ארץ (בתורה שבכתב כתוב "עין תחת עין", כך היה ראוי להיות בעולם האצילות. ובתורה שבעל פה מפרשים ממון, וכיו"ב).

אכן, שרש התורה שבעל פה גבוה משרש התורה שבכתב (כמו ש"ישראל קדמו לתורה"), ואף בדרך ארץ (הבריאה וטבע העולם) יש בחינה שלמעלה מהתורה, "דרך ארץ קדמה לתורה" (גם במשמעות של קדימה במעלה). וכן תורת הבריאה (כפי שהיא כתובה לפנינו) מגיעה משרש גבוה מאשר תורת האצילות. זהו סוד "תיקון סופרים" – השרש הנעלם של תורת הבריאה 'מתקן' את הנוסח של תורת האצילות, בהתאם לדרך ארץ של העולם הזה (כמו עצם התהוות עולם הבריאה מעולם האצילות בדרך דילוג מכח שרש העצמות הגבוה מהאצילות), ודוק.

בתוך הדברים כותב ראב"ע "ואין לנו צורך לתיקון סופרים. והעד [ההוכחה], שאמר באחרונה אל המקום אשר עמד שם את פני ד'". כלומר: על הפסוק "וְאַבְרָהָם עֹדְנוּ עִמָּד לְפָנָי ה'", פירש רש"י "והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקב"ה בא אצלו... והיה לו לכתוב וה' עודנו עומד לפני אברהם. אלא תיקון סופרים הוא זה". ואומר ראב"ע שאין צורך לומר כן, כי באמת אברהם היה עומד לפני ה'. זו שיטת ראב"ע בכלל, לא להזדקק ל"תיקון סופרים", כמו שכתב בהקדמתו לתורה "גם בפירושים הישרים אין צורך לתיקון סופרים". ובספרו 'צחות' כותב "בדברי יחיד שיש לנו במקרא מלות הם תיקון סופרים, ואמרו כי כן כתבו הנביאים", ולאחד שהוא מפרש כמה פסוקים כדי שלא להזקק לתיקון סופרים, הוא מסיים "ולא אומר כי אלו הפירושים [שכתבת] הם אמת ואין בהם ספק רק שבעים פנים לתורה. כי ידוע ידעתי שדעת הקטן שהיה בקדמונים רחבה מדעתנו".

המושג תיקון סופרים נמצא בדברי חז"ל, ומונים י"ח מקומות של תיקון סופרים! לרוב הראשונים אין הכוונה שהסופרים הכניסו שינוי בנוסח התורה, אלא שהתורה נכתבה כאילו יש כאן תיקון, ובאו החכמים הסופרים ופירשו לנו שזו כוונת התורה. אך הראב"ע הבין שתיקון סופרים היינו תיקון של הנביאים, ולכן מעדיף לא להשתמש בשיטה זו, שבעיניו היא דעת יחיד, אם כי הוא מסיים בעונה שדעת הקדמונים רחבה

1 מובא במנחת שי זכריה ב, יב, עיי"ש שהארץ.
2 רשב"א (הובא ברא"ם). ספר העיקרים ג, כב. רא"ם.
גור אריה. יפה תאר. ועוד. וראה דעות אחרות במנחת שי הנ"ל, ובספר הזכרון על רש"י כאן.

ידיעת השבת

לרע, בעיקר בדרך של אתכפיא. השלום הוא בשבת, שבת שלום ושבת מנוחה, הכל טוב ואין צורך להלחם באתכפיא. בימי החול אנו עוסקים בעבודת הבינוני (הנלחם כל הזמן בנטיית היצר והנפש הבהמית), ובשבת כולנו בבחינת צדיקים. "שבת שמא דקודשא בריך הוא", וכן שלום הוא שם ה' (אין אומרים שלום בבית המרחץ ומקפידים גם שלא לומר שבת). **שבת** = יהלום של שם הוי'.

ידיעה ובחירה

והנה בימי החול עיקר המלחמה היא על ידי צירוף הבחירה לידיעה, ושבת היא בבחינת ידיעה לבד, כי בחירה נקראת בחינת הבריורין, על דרך אמרם ז"ל בורר אוכל, ועל דרך הכתוב ובחרת בחיים, ושבת היא עת שלום ואין בה בירורין. זו הנקודה העיקרית. מצד אחד ה' יודע הכל, "הכל צפוי" גלוי וידוע. מאידך, "הרשות נתונה", יש לאדם בחירה חופשית גמורה. הידיעה אמת והבחירה אמת, אך יש 'מתח' ביניהן (כדברי הרמב"ם שבשכלנו אי אפשר להשיג כיצד שתינהן כאחת נכונות). בימות החול, עלינו לעבוד בכח הבחירה החופשית, ואע"פ שודאי הכל צפוי בידיעה מכל מקום עלינו לצרף את הבחירה שלנו למה שה' יודע! בזמן הבריורים עלינו לדעת שמצפים מאתנו לעשות, לקחת יזמה ולהלחם. אך שבת היא עת שלום, ובה הכל חוזר לידיעת ה' בלבד. כשנכנסת שבת "כל מלאכתך

כי ידעתיו למען אשר יצנה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו.

שבת שלום

הנה ידוע שבששת ימי המעשה צריך כל איש ישראלי לעסוק בבידורים, היינו לברר ניצוצות הקדושים מתוך עמקי הקליפות, וזו היא המלחמה שבימות החול. ושבת היא עת שלום, ואין בה בירורים, רק היא כולה טוב, על דרך אמרם ז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה וכו'. ועל כן נקראת שבת שלום.

"עת מלחמה ועת שלום" – עת מלחמה בששת ימי המעשה ועת שלום בשבת. בספר יצירה יש "תמורת שלום מלחמה", התמורה שכנגד היסוד – כאשר מעוותים את השלום באה 'תמורתו' מלחמה (כפי שרואים היום, דמיונות כזב של 'שלום' מתנפצים ובאה מלחמה קשה, ה' ישמרו ויהפוך לנצחון ושלום אמת). אם כן, השלום המדובר כאן קשור גם לתיקון הברית (מדת היסוד), כידוע שהספר אהבת שלום מיוסד על שלשת העקרין, שבת ברית וצדקה (כאן אין צדקה, שהרי בשבת אין נותנים צדקה...).

המלחמה היא בששת ימי המעשה, בהם אנו עוסקים ב'עבודת הבריורים', בירור בין טוב

נערך על ידי יוסף פלאי לפי שיעור שבת פרשת לך לך תשפ"ד.

א בראשית יח, יט.

בארץ הקדש, בספרים פרי הארץ ובת עין. השפלות פועלת 'שקיעה' בנפש, רתיעה לתוך עצמו, "חותם שוקע". ולתוך השקיעה הזו נמשך "חותם בולט" מלמעלה, וכך נעשה היחוד בין שפלות האדם לנוכחות ה'. והרמז: **שבת** ראשי תבות שקיעה בליטה תקיעה (תקיעה היינו יחוד).

דעת, חבה, אהבה

והנה אברהם אבינו ע"ה על ידי בחינת שפלות, בחינת עקב שהיתה בו, על דרך הכתוב עקב אשר שמע אברהם בקולי, על ידי זה זכה לבחינת שבת, ונשאר בבחינת ידיעה לבד, כי שבת היא בחינת ידיעה לבד כנ"ל.

וזהו כי ידעתיו, פירוש בחינת ידיעה לבד. וזהו שפירש רש"י ידעתיו לשון חיבה, רומז לבחינת שבת, כי שבת היא אהבה, כמבואר אצלנו במקום אחר. וזהו אשר יצוה וגו' לעשות צדקה ומשפט, כי צדק ומשפט הם בחינת הבירורין, על דרך צדק ומשפט כפום עובדיהו דבני נשא, היינו הבירורין, ופירושו שיצוה להם לעשות הבירורין בכדי שיזכו לבחינת שבת וד"ל.

לאברהם יש את מדת השפלות, "ואנכי עפר ואפר", "עקב [עקב ענוה] אשר שמע אברהם בקולי". לכן זכה לשבת. וממילא זכה לבחינת "ידיעה לבד" (ידיעה ה' לעומת הבחירה כנ"ל), "כי ידעתיו". הידיעה קשורה לחיבה ולאהבה, ונמצא שיש כאן אהבה חבה דעת (ר"ת אחד). דעת היא התחברות ("והאדם ידע") – כאשר ה' יתברך יודע אותי ביום השבת פירושו שהוא מתייחד ומזדווג אתי כביכול, מתוך חבה ואהבה. והנה, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", וכך האיש הישראלי מתעורר בשבת לאהבת ה'. בששת ימי המעשה, הרגש העיקרי הוא יראה, היינו יראת חטא, שהרי יש לאדם את הבחירה, בעבודת הבירורים בין הטוב והרע, והוא אכן ירא מהתוצאה הבלתי רצויה של הרע המפתה (כמו חטא עץ הדעת). אך השבת היא אהבה, "מנוחת אהבה ונדבה", בה טועמים מעץ החיים בענג שבת.

עשויה", אין מה לעשות ולפעול שהרי הכל כרצון ה' וכידיעתו. בשבת בורר אסור, לא עושים ויוזמים, גם לא ברירה של העדפה בין שני דברים. זו התודעה המודגשת בתורת איז'ביץ שאליבא דאמת הכל בדיעת ה', ויש צדיקים החיים בתודעה הזו, "תלמיד חכם אקרי שבת".

בחירת האדם קשורה ל"דעת תחתון", נקודת המבט שלנו בה יש טוב ורע הנלחמים זה בזה, "עץ הדעת טוב ורע" היינו הרע המעורב בקליפת נגה. אך ידיעת ה' היא "דעת עליון", נקודת המבט של ה' כביכול מלמעלה, בה הכל טוב, "והנה טוב מאד".

בושה בשבת

והנה נתבאר אצלנו במקום אחר ששבת היא בחינת שפלות, כי שבת הם אותיות שבת, ומתוך שמתבייש מקדושת שבת נופלת עליו שפלות. ועל ידי זה זוכה לטוב הגנוז, על דרך הנאמר במשה רבנו ע"ה ותרא אותו כי טוב הוא, ורומז לטוב הגנוז, כי היה עניו מכל האדם. ועל דרך הכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פירוש על ידי בחינת מה, בחינת שפלות, יזכה לטוב הגנוז והצפון...

"בראשית" אותיות **ירא שבת** וכן **ירא שבת**. בשבת מרגישים את נוכחות ה' ומתמלאים בושה טובה, "מתבייש מקדושת השבת", בושה קיומית, כמו הרגשת החסיד כאשר לפתע נכנס הרבי, הרגשת האדם הפשוט בנוכחות מישהו רם מעלה באין ערוך (בושה הנמשלת לתחושת היותי כתם על מפה לבנה צחורה, כמפה הפרושה על השולחן בשבת...).

יש מושגים קרובים לשפלות: בטול, הכנעה, ענוה. בכללות, בדרך חב"ד מדגישים את הבטול, "ונחנו מה", ושאר המושגים נכללים בבטול, הכל גוונים של בטול. ואילו האהבת שלום ככלל מדגיש את השפלות, כמו בתורה זו בה העיקר הוא השפלות בשבת, אף שהוא מזכיר בדבריו גם ענוה ובטול (בחינת 'מה'), הכל גוונים של שפלות. זו תורה 'ארץ ישראלית', שכן השפלות שייכת לארץ ישראל, כמודגש בתורות גדולי החסידות

הסיפור החסידי

רבי יששכר דב מבעלזא | ואחר תעבורו

רבי יששכר דב רוקח מבעלזא, נולד בשנת תרי"ד לאביו רבי יהושע רוקח, האדמו"ר השני בשלשלת בעלזא, ולרבקה מרים רוקח, נינת רבי אברהם יהושע השל מאפטא. בן ארבע עשרה נישא לבתיה רוחמה, בתו של האדמו"ר רבי ישעיה משולם זוסיא טברסקי מצ'רנוביל, בנו של רבי אהרן מצ'רנוביל. אחרי שנפטרה בצעירותה נשא בשנית את חיה דבורה בת בן דודו רבי אברהם שמואל מברזנה. עם פטירת אביו רבי יהושע רוקח בכ"ג שבט תרנ"ד, הוכתר לאדמו"ר ולרב העיירה בעלזא והפך לאחד מגדולי האדמו"רים בגליציה. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה התיישב זמנית בעיר ראצפרט בהונגריה, אחר כך עבר לעיר מונקאטש ועם סיום המלחמה חזר לגליציה. נפטר בליל שבת קודש כ"ב במרחשוון תרפ"ז ונטמן בעיירה בעלזא.

זאת אלא שהתורה הקדושה ביקשה ללמד אותנו לקח חיים, שאם בא אורח שאינו מעוניין לבקר וכל ביאתו בעל כורחו נעשית, אל תעכב אותו, כבדהו במאכל ובמשתה ואמור לו שאם הוא רוצה הוא יכול ללכת... כפי שאני מבין – הפטיר מרן מהרי"ד – אין לרב מסיגעט זמן והוא ממחר". ומיד קם ממקומו, הושיט יד להרה"ק מסיגעט וליווהו עד לפתח הבית. בצאתם, היה הרה"ק מסיגעט נתון בהתפעלות גדולה מרוח הקודש הגלוי שהראהו מרן מהרי"ד, והתקשה להרגע.

אדהכי והכי הביטו בשעונם וראו כי נותר זמן מה עד למועד יציאת הרכבת מהולושיץ, והרה"ק מסיגעט הציב לחותנו להיכנס גם לביתו של מרן [הרה"ק רבי אהרן מבעלזא] ולשוחח עמו בדברי תורה. משעלו ובאו בדירתו, שמח בהם מרן והורה למשמשו שיגיש 'מזונות' ותה. משהובאו לשולחן, אמר לבן דודו שישים סוכר בכוס התה של חותנו, שכן נפסק להלכה ש"חייב אדם לכבד חמיו"... לאחר שטעם האורח, פתח מרן ואמר את אותם דברי תורה ששמעו לפני כן מאביו הקדוש, לא החסיר ולא גרע, לא ייתר ולא הוסיף, מילה במילה שב על הדברים – וככלותו קם וליווה את

כשביקר פעם הרה"ק רבי חיים צבי מסיגעט בעל ה'עצי חיים' צוק"ל, אצל חתנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מציגעט צוק"ל, שהיה בן אחותו של מרן מהרי"ד, הציב לו הרה"ק מסיגעט לנסוע להיכלו של מרן ששהה אז בהולושיץ הסמוכה. השעה היתה דחוקה לו, בזמן ובמעוט; ובקושי נעתר והסכים להפצרות חתנו.

משהגיעו ונכנסו לחדרו של מרן מהרי"ד, שמח מאוד באורחו וציווה שיכניסו כיבוד. כשהביאו אל השולחן 'מזונות' ותה, הורה מרן מהרי"ד להרה"ק מסיגעט שישים סוכר בכוס התה של חותנו, כנפסק להלכה ש"חייב אדם לכבד חמיו". לאחר שטעם הרה"ק מסיגעט, אמר לו מרן מהרי"ד: "מצינו באברהם אבינו ע"ה שבשעה שקידם את פני אורחיו מיד אמר להם 'וסעדו לכם אחר תעברו', וזאת בטרם נכנסו בצל קורתו. וכך היא שורת הנימוס, שיהא אדם מודיע לאורחו שעליו ללכת אחר שיסעוד את לבו?! ועוד, מה איכפת היה לו לאברהם אבינו ע"ה אם יישארו אורחיו בצל קורתו עוד מעט קט, ולשם מה היה לו למהר לשלחם? אין

בה, תוך חתירה מלאה שמחה ועניין להגשים אותה בעולם. כאשר נולדות נשמות משתי אלה, הרי הן כמלאכים החדורים באלוקות ומזדרזים למלא את שליחותם – כפי שהאיצו המלאכים בלוט להזדרז ולהימלט מסדום.

מעניין, כי את שלושת הפירושים ניתן להקביל לעבודה אחרת השייכת למלאכים: סוד החשמל שביחזקאל. על פי פירוש הבעש"ט, עבודת מלאכי החשמל מורכבת משני חלקים שהם שלושה – חש, כלומר שתיקה, ומל, שפירושו חיתוך ומילה וגם מילול ודיבור. שלושת אלו מהווים יחד תהליך שלם של הכנעה הבדלה המתקת: חלק החש מתבטא בהכנעה לרצונו הסמוי של האורח, למהר וללכת לדרך. אף כי המהרי"ד שמח מאוד באורחו, הוא השתיק וביטל את דעתו לנוכח רצונו של הצדיק הממהה. ההבדלה היא ההבטחה כי השפע הגשמי לא יפריע (ואף יסיף העלאת מ"ן) לרוחניות המלאכים, תכונה השייכת לתיקון הברית (מל). ההמתקה טמונה בפירושו של הרבי מסיגעט, כי השפע המתקבל מהצדיק נשאר גם לאחר שעוברים ממנו.

לאחר האריכות אודות המלאכים, יש לציין כי גם אברהם אבינו ותכונותיו לא נפקדו מעבודתו של רבי יששכר דב: פעם ביקש רבי אהרן מגיסו, שיאמר דבר מה ששמע מאביו המהרי"ד. הגיס נענה, וציטט אמרה משמו: "אפילו אם שורה על האדם חיוב כרת, יוכל לתקנו על ידי איסוף צדקה למען יהודים!". רבי אהרן התפעל מאוד וביקש: "ככה?! אמור זאת שוב!"...

עבודת החסד מתקנת את האדם, על ידי שהולך בדרך אברהם אבינו, סוד עולם העקודים: בעולם זה כל האורות "עקודים בכלי אחד", ועושה החסד נוהג גם הוא כאחד עם היהודים שהוא דואג להם. ההתכללות הזו בתוך כלל ישראל, 'טובלת' את החוטא בכנסת ישראל ומבטלת בכך את פגמיו. והנה, ישכר דב ועוד **אברהם = תשפ"ד**, וכן **פעלת צדיק** – וראה באורך את רמזי השנה שהתבארו במכתב הרב בגליון ר"ה דהאי שתא.

אורחיו אל הדלת. על התפעלותו הגדולה של הרה"ק מסיגעט מרוח קדשו של מרן מהרי"ד, נוספה התפעמות גדולה מזו, ולא חדל מלהלל את אותו קשר רוחני שנרקם בין האב לבנו, עד שהם שואבים דבריהם מאותו באר ובאותן מילים. מלבד פירושו המחודד של מהרי"ד, בגרסה אחרת של הסיפור נוספים עוד שני פירושים: האחד, הוא תשובתו של האורח לדברי רבי יששכר דב – העוסקת בכך, שעל הצדיק להשפיע ולחזק את לב הבאים אליו ("וסעדו לבכם"), כך שההשפעה תימשך גם הלאה ("אחר תעבורו"). השני, הוא תגובתו של המארח – כשראה שהאדמו"ר מסיגעט מהסס מלטעום מן הכיבוד. רבי יששכר דב הבין שהאורח שלו מצוי בתענית, ומתלבט אם לשבור אותה. מכיוון שכך, אמר לו כי גם אברהם אבינו הרגיש במלאכים שמהססים לאכול. הלא עבודתם נעשית ללא אכילה... אך אברהם הבטיח להם כי "אחר תעבורו", כלומר שלא תתגשמו מכך ותוכלו להמשיך בעבודתכם.

מכך ששני פירושי של מהרי"ד עסקו במלאכים ועבודתם, ניכר כי הנושא קרוב לליבו. אכן, רבי אהרן בנו, שהכיר היטב את אביו ושתה ממיימו, התבטא עליו לא אחת: "אבא הנו מלאך ממש!" (וכפי שהביא האבן עזרא, כי יתכן ושלושת המלאכים שבאו אל אברהם היו נביאים, ויתכן שהיו מלאכים ממש).

אכן, בכתבי החסידות מובא כי ישנם צדיקים מיוחדים, שנשמתם נמשכה מיחוד חכמה ובינה. אף שבדרך כלל נשמות נמשכות מיחוד הו"ק והמלכות, הצדיקים הללו דומים יותר למלאכים (כך נמסר, למשל, אודות רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב). כאן מגלה המהרי"ד חוש בזריזותם של המלאכים ובשליחות שהם חדורים בה, שתיהן תכונות החכמה והבינה בהתאמה:

החכמה מתוארת כ"ברק המבריק על השכל", והיא מאופיינת במהירות האור ובביטול כל תחושה מודעת אחרת. הבינה, שפנימיותה היא שמחה, מבטאת את הפנמת הברקה וההיאחות

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

לא מצליח לתפקד בגלל האסון

מאז שמחת תורה כשראיתי את הרוע הצרוף שאין בו טיפת הגיון, אני מסתובב בהרגשה שאנחנו חיים על חבית חומר נפץ שרק הולכת וגדלה כל הזמן (עד כדי פצצת אטום) והתחושה היא על סף אסון ח"ו. בין היתר גם עולים אצלי כל מיני 'צוירים' של הזוועות שעלולות להתרחש וביחד הדברים הללו גורמים לי להיות מדוכדך ופסימי, אני לא מצליח לעבוד את השם, להיות בעל, אבא ומורה, באותה החיות שהייתה לי תמיד. מה עושים?

מענה:

"דאגה בלב איש ישחנה": קודם כל מלשון 'ישפילנה' בחזקה. אח"כ מלשון יסחינה – להסיח את הדעת לגמרי מכל מחשבה-דאגה המחלישה ומפריעה לעבודת השי"ת בתמימות ומתוך "מודה אני לפניך גו'" – כל יום שה' נותן לנו לחיות בעוה"ז. הוא יתברך מנהיג את עולמו והוא שליט על הרוע שהוא ברא. אין שתי רשויות ח"ו הכל הוא האל הטוב והמטיב לכל...

איך פותרים בעיות?

כאשר עומדים בפני בעיה שלא יודעים לפתור אותה, ומרגישים חוסר אונים, מה נכון לעשות? איך אדע אם הנסיונות שלי לחשוב ולמצוא פתרון הם עשית כלי לברכת ה' או חסרון בטחון בו?

מענה:

פעם הרבי אמר לי למסור למישהו שבקש ברכה לרפואה, שיעשה לפי הוראת הרופאים אך ישים כל בטחונו בה' לבד. יש לפעול בדרך הטבע ולעשות כלי לברכה, אך העיקר הוא למלא את הכלי באור בטחון בה' הטוב והמטיב לכל. לא צריך לעשות את הכלי יותר מדי גדול, שאז הוא "סרח העודף" ומפריע להמשיך בו את האור שהוא העיקר. כתוב "וברכך הוי' אלהיך בכל אשר תעשה", "בכל אשר תעשה" – כלי כל שהוא ולא יותר מדי. עשית הכלי היא מכח הנצח, בטחון פעיל, "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל", הוא יתברך נותן לך לעשות חיל היינו לעשות כלי, ואולם הבטחון בה' לבד היינו מצד ההוד, בטחון סביל, החל מ"חשוב טוב יהיה טוב".

אנו אומרים בתפלה "מכלכל חיים בחסד". בחסידות פירשו זאת כך – שעשית כלים (גם ריבוי כלים במקום שצריך על דרך הטבע בפשטות), מכלכל, מטרתה להכיל ולהמשיך את החיים מלמעלה, אור החיים וחיים כפשוטם על ידי חסד דוקא. כלומר שעיקר עשית הכלי הוא על ידי מתן צדקה ועשית חסד עם הזולת.

נמצא שישנם שלשה דברים: לשים את כל בטחונו אך ורק בה' יתברך, להרבות בעשית צדקה וחסד (ובזה, אין "סרח העודף" אלא כל המרבה הרי זה משובח), לשמוע בהוראת רופא (ומה טוב שיהיה רופא ידיד) – "ורפא ירפא" מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות – ועוד כלים כיוצא בזה בדרך הטבע (וזאת, מבלי להגזים, רק לקיים את רצון ה' לעשות כלי לישועה בדרך הטבע, וככלל מספיק כלי כל שהוא. ומה שכתוב "מכלכל", מלשון הרבה כלים, היינו "בחסד" – שיש להרבות דווקא בפנימיות הכלי, הצדקה וחסד, אך בחיצוניות הכלי, יש למעט, שיהיה "מועט המחזיק את המרובה" ודוק. ועל דרך המבואר בחסידות על

אֵיךְ כָּפֵה? כָּפֵה

מהלב בעצמה לא רגילה שהצליחה להדביק גם רבים מהסובבים אותו. הוא היה צדיק. אבל מה אתנו? איך אוכל לעורר בלב שלי את האהבה לה? הלב אינו מכונה שלוחצים על המקש והיא מפעלת. איך נדלק הלב?

חזית אֵיךְ כָּפֵה

אני רוצה לעשות אתכם קפיצה קטנה, מאברהם אבינו (ראשון האשפזיון) אל דוד המלך (האחרון שבהם). דוד המלך מלמד אותנו כיצד נוכל לפתח את הלב. לפני שהוא עוזב את העולם ומשאיר את שלמה, בנו הצעיר, למלך תחתיו הוא משאיר לו צוואה. בצוואה הזו סולל דוד לשלמה המלך ולנו את הדרך לעורר את הלב לאהבת ה', וכך הוא אומר לו: "דע את

שלום ילדים!

אהבה היא רגש שיוצא ישירות מתוך הלב שלנו. אף אחד לא הסביר לי שכדאי לאכול שוקולד כי זה טעים. אני פשוט אוהב את הטעם המתוק וזהו. גם רכיבה על אופניים או קפיצה לברכה לא דורשות ממני מאמץ מיוחד. אני פשוט אוהב את זה. אבל יש דברים, גם דברים טובים, שלא תמיד באים אצלי בכזו קלות...

האהבה לה' היא הדבר הראשון שאנו מזכירים בכל יום בקריאת שמע, לאחר אמירת המלים "ה' אחד" – "ואהבת את ה' אלקיך". "ואהבת" זו קריאה של צווי – עליך לאהב!

אברהם אבינו, היהודי הראשון, נקרא "אברהם אהבי". אצלו פוצה האהבה

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

(סכום כל המשולשים ממשולש 1 עד משולש 17) = "טוב הוי" לכל ורחמיו על כל מעשיו!"

והסימן: "ואני אבטח בך", "מכלכל חיים בחסד", "ורפא ירפא" = 969, ארבעון טוב

הפסוק "תשועה ברב יועץ" – דהיינו מפי רב-דברי אחד שמיעץ (לרבים).

בְּמַרְעָן, וְהִנֵּה, יוֹמִים לִפְנֵי מוֹעֵד הַבְּחִינָה,
אֲנַחְנוּ עוֹד רְחוּקִים. וְשׁוּב אֲנַחְנוּ פּוֹנִים
אֶל הַמַּחְנֶה, אֲבָל הַפֶּעַם זֶה אַחֲרֵת.
”אֲנַחְנוּ חַיִּים אֶת הַזְּמַן לַחֲזָרוֹת. הוּא
נִדְרָשׁ לָנוּ!”.

מָה הַהֶבְדֵּל?

בְּקִשָּׁה הַיָּמָּה מְסַדֶּרֶת וּמְנַמֶּסֶת
בְּמַטְרָה לְקַבֵּל אֶת מָה שְׁאֵנִי מַעֲנֵן בּוֹ.
אֲנִי לֹקֵחַ בְּחֻשְׁבוֹן שְׂיִתְכּוֹ וְלֹא אֶקְבֵּל אֶת
הַדְּבָר, אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ כִּי גַם בְּלַעֲדָיו אוֹכֵל
לְהַסְתִּיד. אֲמַנֵּם יִהְיֶה לִי פְחוֹת נַח, אֲבָל
עֲדִין אֶסְתִּיד. לְעַמַּת זֹאת, כַּאֲשֶׁר אֲנִי
דוֹרֵשׁ אֶת הַדְּבָר אֲנִי שׁוֹבֵר אֶת הַכְּלָלִים.
אֲנִי יוֹדֵעַ כִּי אֵין לִי כָּל אֲפָשְׁרוֹת לְהַסְתִּיד
בְּלַעֲדָיו, אֲנִי מְכַרְח אוֹתוֹ. בְּלַעֲדָיו לֹא
אוֹכֵל לְהַסְתִּיד כֶּלָּל וּכְלָל.

צִנְאָפֶּ דְּלִי נִפְלֵי

דְּוֹד מְכוּן אֶת שְׁלֵמָה לֹא רַק לְבַקֵּשׁ
אֶת ה', אֲלֵא לְדַרְשׁ אוֹתוֹ. מִדּוּעַ? כִּי אִם
לֹא תִרְגֵּישׁ כַּמָּה ה' חֲסֵר לָהּ, וְשִׂאתָה
מִמֶּשׁ לֹא יָכוֹל לְהַסְתִּיד בְּלַעֲדָיו, לֹא
תוֹכֵל אֵף פֶּעַם לְהִיטֵב בְּאֵמַת מְקַשֵּׁר
אֵלָיו. עֲבוּרָה זֶהוּ עֲנֵן שֶׁל חַיִּים אוֹ מוֹת.
הִרְגִּשְׁתָּם פֶּעַם צָמָא לְמִים? בְּטַח
אֲחֲרֵי רִיצָה אֲרָכָה אוֹ מִשְׁחָק גְּמָרָן
בְּמַגְרֵשׁ. כַּעַת תִּאָּרוּ לָכֶם אָדָם שְׂיוֹצָא
לְמַסַּע בְּמַדְבָּר, וּפְתָאוּם מְגֵלָה שְׂמַכֵּל
הַמִּים שְׂבַרְשׁוֹתוֹ הוֹלֵךְ וְאוֹזֵל. קְלִיטָה
בְּמַכְשִׁיר הַנִּיד אֵין, מְקוֹר מִים בְּטוּחַ
הַהֲלִיכָה הַקְּרוֹב לֹא יְדוּעַ לוֹ. כַּחוֹתָיו
הוֹלְכִים וְאוֹזְלִים, נְשִׂימָתוֹ נְעִשִׂית

אֶלְקֵי אֲבִיךָ וְעַבְדְּהוּ בְּלֵב שְׁלֵם וּבְגִפְשׁ
חֲפִצָּה”. הַדְּרָךְ לְפַתִּיחַת הַלֵּב טְמוּנָה
בְּמַלְאָה הָרֵאוּשׁוֹנָה – ”דַּע”. עֲלִיךָ לְהִיטֵב
מְחַבֵּר וּמְקַשֵּׁר לְה', לְדַעַת אוֹתוֹ, וְאֲזִי
יִפְתַּח אֶצְלָךְ הַלֵּב לְעַבֵּד אוֹתוֹ וְלֶאֱהַב
אוֹתוֹ בְּשִׁלְמוֹת.

אֲבָל כִּיצַד יֵדַע שְׁלֵמָה אֶת ה'? כִּיצַד
יִהְיֶה מְחַבֵּר וּמְקַשֵּׁר אֵלָיו? גַּם לְשִׂאתָה
הַזֶּה מְתִיחַס דְּוֹד הַמְּלָךְ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר
לוֹ בְּמִשְׁפָּט הַבָּא: ”כִּי כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ
ה', אִם תִּדְרָשְׁנוּ יִמְצָא לָךְ”. אֵל תִּצְפֶּה
לְהִיטֵב מְקַשֵּׁר וּמְחַבֵּר לְה' כְּשִׂאתָה יוֹשֵׁב
בְּחֻבוֹק יָדַיִם וּמְמַתִּין. עֲלִיךָ לְבַקֵּשׁ אֶת
ה', לְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ, לְקַרֵּא אֵלָיו.

דְּבִקְלֵ אִי דְּבִרְלֵ?

שִׁימוּ לֵב לְהֶבְדֵּל בֵּין הַדְּגֻמָּאוֹת
הַבָּאוֹת: כְּבֹד שְׁבוּעַ אֲנַחְנוּ מִתְּפוֹנְנִים
לְמַבְחָן הַמְּסַכֵּם. חוֹזְרִים עַל הַחֲמֹר
מִהַסְפָּה, מִהַסְכּוּמִים וּמִשְׁעוּרֵי הַבִּיטָה,
בוֹחֲנִים אֶחָד אֶת הַשְּׂנִי. יָם שֶׁל חֲמֹר.
יוֹם לִפְנֵי הַמְּבָחָן אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׁלֵא
תִּזְיֵק לָנוּ שְׁעָה נוֹסֶפֶת שֶׁל חֲזָרוֹת.
בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ אָנוּ נִגְשִׁים לְמַחְנֶה
וּבְפִינוּ הַבְּקִשָּׁה: ”הֵאֵם אֶפְשָׁר לְקַבֵּל
שְׁעוֹר חֲפְשִׁי לַחֲזָרוֹת?”. נוֹ, בְּקִשְׁנוּ יִפְהַ
וְהַמְּחַנֶּה הַסְּכִים.

וְכַעַת לְדַגְמָה הַשְּׂנִיָּה: הַפֶּעַם זֶה לֹא
הַמְּבָחָן הַמְּסַכֵּם שֶׁל הַמְּחִצִּית, אֲלֵא
הַמְּבָחָן הַקּוֹבֵעַ לְהַתְּקַבֵּל לִישִׁיבָה. אֵין
מִשְׁחָקִים. יֵדַעַת – הַתְּקַבֵּלְתָּ, לֹא יֵדַעַת
– לֹא הַתְּקַבֵּלְתָּ. כֵּלָּם לּוֹמְדִים וּמְשַׁנְּנִים

על... עצמי? לאהב את החבר באמת פרושו להתענג בו, להכיר מה חסר לו ולהשתדל לעזור לו במה שאני יכול. וגם אם אין לי מה לעשות – מלה טובה ומעודדת תמיד תעזור לו ותרים את מצב רוחו.

כך גם באהבה שלנו לה'. כפי שראינו דורש את ה', מרגיש במה הוא חסר לי וכמה אני זקוק אליו, זו בהחלט מדרגה של אהבה. אבל עלי לשים לב – האם אני לא חושב רק על עצמי?

הידעתם? ה' משתוקק שנפנה אנחנו אליו, לא פחות מאשר אנחנו רוצים אותו. בכל פעם שאנו פונים אליו הוא מתמלא מפרך ענג רב ונעשית לו נחת רוח. הנה, הילדים שלי צריכים אותי, הם קוראים לי 'אבא!'. כפי שראינו חושב על נחת הרוח שתגרום לה' ממעשי עולה האהבה שלי אליו בדרגה.

לאהבה מהסוג הראשון קוראים "אהבת עולם". למה? כי אני אוהב את ה' מתוך העולם הקטן שלי. אבל כפי שראינו אני אוהב את ה' מתוך מטרה לשמח אותו ולגרום לו נחת – זו אהבה גדולה יותר, והיא נקראת "אהבה רבה".

שנזכה לגרום לה' נחת רוח מאהבה רבה!

שבת שלום ומברך!

5?

מהירה, אגלי זעה נגרים על מצחו. הוא לא חושב פרגע על שום דבר אחר. רק על מים!

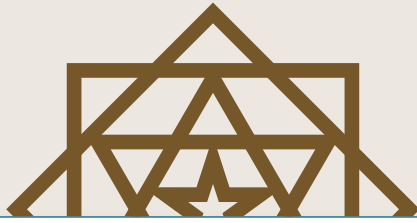
מה יקרה אם חלילה לא ימצא מים? כמובן, סכנת מות מהתיבשות. התאווה של אותו אדם למים אינה בגדר פנוק, ואפילו לא בגדר צורך. היא ממש הכרח. המים יגדלו שהנפש שלו לא תאלץ לעזוב את גופו, והוא יוכל להמשיך ולהתקיים.

ובכן, אותו איש במדבר הוא לא אחר מאשר דוד המלך עצמו! הוא מסתובב במדבר יהודה וצמא לו... לה! "צמא לה נפשי כמה לה בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים". דוד יודע, שללא עזר וסיוע מה', בלא שלבו יפתח אליו – חיי לא יהיו חיים. ממש כמו המים במדבר – ה' הוא החיים שלי. זה נקרא לדורש את ה'.

אִיכָה? רָבָה

זוכרים את אברהם אבינו? שהולך ונוסע דרומה ומעמיק את האהבה שלו לה? אז גלוי בעקבותיו עוד צעד אחד של אהבה...

לפעמים אני מרגיש שאני אוהב את החבר כי... הוא קצת חסר לי, כי בלעדי אני משתעמם ואפילו מרגיש קצת עצוב ובודד. כשאנחנו יחד כפי ומעניין. אבל, האם אני באמת חושב על החבר או רק

ב"ה, ט"ו מרחשון תשפ"ד

אל ראש ממשלת ישראל מר בנימין נתניהו נ"י, ראשי המדינה ומערכת הבטחון ברכת ה' עליכם

מתוך השבר הגדול והכאב הנורא, נקום ונתחזק בעזרת ה'. "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע" - עם ישראל יקום בגבורה להכות באויביו, כדברי דוד מלך ישראל "ארדפה אויבי ואשמידם ולא אשוב עד כלותם".

"רק חזק ואמץ" - אנו מחזקים בכל לב את ידי החיילים המפקדים, השרים וראש הממשלה, ללחום בגבורה באומץ ובתבונה את מלחמת ה' ולנצח, ללא פחד ומורא מן האויבים ומלחצי אומות העולם, ולהצליח בעזרת ה' לשחרר את השבויים בשלום.

יש להבהיר כי גם כאשר האויב מסתתר מאחורי "מגן אנושי", כמו המידע על מפקדת המחבלים בבית-החולים שיפא בעזה - אין מניעה הלכתית ומוסרית, ואין מניעה משפטית, להפציץ את האויב לאחר אזהרה מספקת מראש. ואם בפעולה כזו ישפך דם נקיים, האשמה תחול רק על ראש המרצחים האכזריים ותומכיהם.

הקדוש-ברוך-הוא, "בעל מלחמות", ישמור את כל הלוחמים והאזרחים מכל צרה, ישיב את החטופים לביתם בשלום, ויצליח את דרכנו לנצחון אמיתי, "זכר אדמתו עמו".

בתפלה לרפואה שלמה לכל הפצועים, באיחולי נחמה עמוקה למשפחות החללים, ובברכת ה' עד לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

הרב דוב ליאור שליט"א

הרב יצחק גינזבורג שליט"א

הרב צבי ישראל טאו שליט"א

הרב מאיר מזוז שליט"א